

Evaluering av Trosopplæringsreformen

Søknader, søknadsbehandling og tildeling

Delrapport nr 1

Olaf Aagedal og Sverre Dag Mogstad

Arbeidsfellesskapet

Diakonhjemmet Høgskole
Postboks 184 Vinderen
0319 Oslo

Menighetsfakultetet
Postboks 5144 Majorstuen
0302 Oslo

Evaluering av Trosopplæringsreformen

Styringsgruppen for Trosopplæringsreformen har tildelt oppdraget med å evaluere reformen til Arbeidsfellesskapet som består av:

- Det teologiske Menighetsfakultet (MF)
- Diakonhjemmet Høgskole, avd for forskning og utvikling (DIAFORSK)
- Otto Hauglin rådgivning as (OHR)

Arbeidsfellesskapets kjernegruppe som har det faglige ansvaret for å gjennomføre evalueringen består av:

- Professor dr theol Harald Hegstad (MF)
- Førsteamanuensis cand philol Heid Leganger-Krogstad (MF)
- Professor dr theol Sverre Dag Mogstad (MF)
- Professor dr philos Harald Askeland (DIAFORSK)
- Førstelektor cand polit Elsa Døhlie (DIAFORSK)
- Professor dr philos Olaf Agedal (DIAFORSK)
- Mag art Otto Hauglin (OHR), prosjektleder

Evalueringen skal:

- Legge til grunn Den norske kirkes lære om dåpen og de premisser som gjelder for Trosopplæringsreformen
- Beskrive trosopplæringsens utforming, utvikling og konsekvenser
- Gi informasjon om hvilke erfaringer forsøksmenighetene, de dømte og deres foreldre har med trosopplæringsen og hvilke resultater som blir oppnådd.
- Belyse konsekvensene av å ha vært forsøksmenighet
- Gi grunnlag for læring for forsøksmenighetene og prosjektledelsen, og for bedre styring av forsøket
- Gi grunnlag for å vurdere overgangen fra forsøk til varig reform
- Gi et bidrag til religionspedagogisk forskning og forskning om trosopplæring

Evalueringen startet i oktober 2004 og avsluttes i september 2008.

Det vil bli publisert følgende rapporter fra evalueringen:

- Delrapporter fra de ulike delprosjektene i evalueringsarbeidet
- Årlige underveisrapporter
- Hovedrapport i september 2008

Rapportene er tilgjengelige på evalueringens web-side: www.etur.no

Kontaktperson: Otto Hauglin, tlf 995 25 995, ohauglin@online.no

Forord

Delrapport 1 er den første av rapportene fra Arbeidsfellesskapets evaluering av Trosopplæringsreformen. Den omhandler den første søknadsrunden som foregikk høsten 2003/vinteren 2004.

Rapporten er inndelt i fem kapitler:

- Kapitel 1 gir en kort framstilling av søknadsprosessen
- Kapitel 2 vurderer organisering og gjennomføring av søknadsprosessen
- Kapitel 3 vurderer valg av kriterier for valg av forsøksprosjekter
- Kapitel 4 vurderer tildeling av midler til forsøksprosjekter
- Kapitel 5 er et sammenfatnings- og konklusjonskapitel

Rapporten er utarbeidet av prof dr philos Olaf Aagedal som har vurdert organisering og gjennomføring (kap 2), og prof dr theol Sverre Dag Mogstad som har vurdert valg av kriterier og den konkrete tildelingen (kap 3 og 4).

Oslo, 6 mars 2005

Arbeidsfellesskapet

Innhold

1	KORT OVERSIKT OVER SØKNADSPROSESSEN	10
1.1	Forfase	10
1.2	Utlysnings- og søknadsfase	10
1.3	Behandlings- og tildelingsfase	11
2	VURDERING AV ORGANISERING OG GJENNOMFØRING AV UTVELGELSESPROSESSEN	12
2.1	Avgrensinger og datagrunnlag	12
2.2	Oppdragsgiverperspektivet	13
2.3	Søkerperspektivet	22
2.4	Forholdet mellom forsøk og reform.	26
3	VURDERING AV KRITERIER FOR VALG AV FORSØKSPROSJEKTER	29
3.1	Kriterier som var kjent for søkerne før søknadsfristen	29
3.2	Kriterier som søkerne ikke var direkte kjent med før søknadsfristen	38
3.3	Samlet vurdering av kriteriene for tildeling av prosjekter	41
4	VURDERING AV TILDELINGEN AV MIDLER TIL FORSØKSPROSJEKTER	45
4.1	Vurdering av tildelingen i lys av kriterieundersøkelsen i kapittel 3	46
4.2	Tildelte midler i forhold til demografiske kriterier og bispedømmer	47
4.3	Innholdsmessig vurdering bispedømmevis av tildelte midler	51
5	SAMMENFATNING OG KONKLUSJON	55
5.1	Kort om reformen	55

5.2	Organisering av rapporten	56
5.3	Organisering og gjennomføring av søknadsprosessen	56
5.4	Kriterier for valg av forsøksprosjekter	58
5.5	Vurdering av tildelingen av midler til forsøksprosjekter	60
5.6	Samlet konklusjon	61

1 Kort oversikt over søknadsprosessen

I det følgende vil vi gi en kort oversikt over søknadsprosessen og en nærmere avgrensning av hvilke sider ved denne som er evaluert og hvilke opplysninger som er lagt til grunn for denne evalueringen.

1.1 Forfase

I en fase forut for selve søknadsprosessen foregikk følgende:

- Forutsetninger for Trosopplæringsreformen (TRO) klargjøres gjennom Stortingsmelding nr.7 (2002-2003): ”Trusopplæring i ei ny tid”, Innstilling S. nr. 200 (2002-2003) og gjennom Stortingets vedtak i mai 2003. Se en nærmere beskrivelse av dette i *Delrapport 2 Askeland/Hauglin: Sentral organisering og prosjektledelse*.
- Styringsgruppa for TRO avklarer forutsetninger for forsøksvirksomheten ved utforming av søknadsskjema, organisering av søknadsbehandlingen, beslutning om tildelingskriterier med mer i perioden september – november 2003.
- ”Stavanger-forprosjektet”. Forut for den ordinære prosessen skjedde det en utlysning av forsøksmidler i Stavanger Bispedømme med søknadsfrist i oktober 2003 og søknadsbehandling i november/desember 2003. Denne fungerte delvis som et forprosjekt for bl a å prøve ut søknadsskjema, i forhold til hovedutlysningen.
- Økonomiske rammer for forsøksvirksomheten ble klargjort gjennom statsbudsjettet for 2004.

1.2 Utlysnings- og søknadsfase

I utlysnings- og søknadsfasen foregikk følgende:

- Forsøksmidlene ble utlyst 28 november 2003 gjennom brev og informasjon i presse og over Internett
- Søknadsfristen ble satt til 28 januar 2004. I løpet av perioden 28 november 2003 til 28 januar 2004 drev prosjektsekretariatet omfattende veiledning i forhold til søkergruppa. Ved fristens utløp kom det inn 363 søknader som inkluderte 634 menigheter.

1.3 Behandlings- og tildelingsfase

I behandlings- og tildelingsfasen foregikk følgende:

- Søknadene ble lest og vurdert bispedømmevis av 14 fagkonsulenter. Fagkonsulentenes vurderinger ble deretter drøftet med ansatte ved bispedømmekontoret som også hadde lest søknadene fra det aktuelle bispedømme. Fagkonsulentenes vurderinger ble oppsummert i forhold til sekretariatet som på dette grunnlag laget en innstilling om tildeling til styringsgruppa.
- Etter drøftinger i styringsgruppa på møtet 10 mars 2004 foretok sekretariatet etter fullmakt den endelige tildeling av prosjektmidler. 43 prosjekter som representerte 99 menigheter, ble tildelt en samlet bevilgning av i overkant av 24 millioner.
- Resultatet av tildelingen ble formidlet til søkerne gjennom e-mail, brev og pressemelding i månedsskiftet mars/april 2004.

2 Vurdering av organisering og gjennomføring av utvelgelsesprosessen

I evalueringen av søknader, søknadsbehandling og tildeling har vi først vurdert hvordan denne arbeidsprosessen er organisert og gjennomført, dvs prosessevaluering. Vi har deretter vurdert de kriterier som er blitt lagt til grunn for tildelingen og resultatet av tildelingen, dvs innholdsevaluering.

Dette kapittelet omhandler prosessevalueringen.

2.1 Avgrensinger og datagrunnlag

2.1.1 Avgrensninger i prosessevalueringen

Prosessevalueringen begrenses til å omhandle de to siste fasene; utlysnings-/søknadsfasen og behandlings-/tildelingsfasen. Vi går ikke inn på forfasen som blant annet dreier seg om styringsgruppas arbeid med å konkretisere målsetningene med TRO til en forsøksplan med søknadsskjema, tildelingskriterier med mer. Vi har heller ikke gått nærmere inn på ”Stavanger-forprosjektet”.

Avgrensingen er gjort ut fra flere grunner:

- Vurdering av det direkte søknadsarbeidet er prioritert
- Forfasen omhandler problemstillinger som vil bli berørt i Delrapport 2 som omhandler evaluering av organisering og ledelse av TRO.

2.1.2 Datagrunnlag

Evalueringen bygger primært på skriftlig materiale:

- Referater fra styringsgruppa
- Oversikter og notater utarbeidet av sekretariatet
- Informasjonsbrev og søknadsskjema
- Kopier av innsendte søknader. Vi har gått gjennom alle de innvilgede prosjektene. Vi har også hatt tilgang til de avslåtte søknadene, men dette er et svært omfattende materiale med 320 søknader, som vi av ressursmessige grunner ikke har kunnet gå inn i.

I tillegg har vi hatt ett møte med prosjektleder for TRO, Paul Erik Wirgenes.

Vi har også vurdert flere andre mulige kilder som det kunne være interessant å trekke inn, men som vi av kapasitetsmessige grunner ikke har hatt mulighet til.

Det dreier seg blant annet om å intervju sentrale aktører vedrørende deres arbeid i sentrale deler av prosessen for å finne ut: Hva mener søkerne om informasjonen om forsøksmidlene, tidsfrister osv? Hvordan vurderer fagkonsulentene sitt oppdrag mht utvalgsriterier og tidsrammer? Hva mener søkerne om tilbakemeldingsinformasjonen, fraværet av begrunnelser for avslag, klagerett osv?

2.1.3 Kriterier

Søknadsprosessen kan vurderes i forhold til en rekke ulike kriterier. Ulike kriterier vil være aktuelle og bli trukket inn for ulike deler av prosessen. I tillegg mener vi også at det kan være nyttig å se på hele prosessen ut fra to ulike perspektiver:

- Det ene perspektivet er å se på søknadsprosessen ut fra oppdragsgiver eller utlyasers perspektiv, kalt *oppdragsgiverperspektivet*. Hovedkriteriet her blir, slik vi har definert det, om prosessen har vært organisert og gjennomført på en måte som fører til at kvaliteten på de forsøksprosjektene som kommer i gang blir så god som mulig i forhold til målsettingen for TRO.
- For søkerne til forsøksmidlene vil også andre interesser kunne oppleves som viktige fordi søknadsarbeidet også dreier seg om å delta i en kamp om knappe ressurser. Her vil for eksempel hensynet til grundig og rettferdig behandling av den enkelte søknad oppleves som sentralt. Siden man gjennom utlysning av forsøksmidler tildeler store og i mange tilfeller permanente ressurser til de menighetene som blir valgt ut, vil det være særlig viktig å vurdere prosessen også ut fra søkerens perspektiv. Dette perspektivet vil vi omtale som *søkerperspektivet* på søknadsprosessen.

2.2 Oppdragsgiverperspektivet

Dette perspektivet handler altså om å vurdere prosessen ut fra ønsket om kvalitet på forsøksprosjektene.

2.2.1 Bred og effektiv annonsering av forsøket?

For å få inn et godt søknadsgrunnlag er det viktig at flest mulig av de potensielle søkerne blir kjent med forsøksvirksomheten og muligheten for å søke midler. Informasjon om forsøksmidler, søknadsfrist med mer ble formidlet gjennom brev, annonser, Internett, presse.

TRO har fått mye publisitet og Den norske kirke representerer et relativt tett nettverk. Derfor må vi kunne regne med at også ”jungeltelegrafene” har bidratt aktivt til informasjonsspredning om forsøksmidlene.

Vi har ikke undersøkt nærmere hvor godt kjent ”tilbudet” var rundt i menighetene, men det vi sitter inne med av informasjon for øvrig tyder på at den aktuelle målgruppen var godt informert om forsøksmidlene. Det store antallet søknader som ble sendt inn med relativt kort søknadsfrist underbygger også dette inntrykket.

2.2.2 Relevant informasjon til søkerne?

Hva som er relevant informasjon er avhengig av hva som oppfattes som sentrale element i reformen og hva som er av betydning for å skape et godt forsøk og en god forsøkssøknad. Her har vi begrenset oss til å se på om det er god sammenheng mellom det som ble gitt av informasjon om forsøket og hva som ble vektlagt i tildeling av prosjekter. Når det gjelder den faktiske praktiseringen av disse kriteriene, viser vi til kap 3.

Informasjonen til potensielle søkere besto i hovedsak av følgende elementer:

- Informasjonsbrev sendt til alle lokalmenigheter
- Informasjon om forsøksmidlene på nettstedet www.kirken.no og i informasjonsbladet ”Kirkeaktuelt”
- Brev til utvalgte menigheter om samisk perspektiv på dåpsopplæringen
- Orienterende brev til kirkelige fellesting og til barne- og ungdomsorganisasjoner i Den norske kirke
- Bakgrunnsnotat om reformen og forsøket
- Søknadsskjema med veiledning

Vurdering av kvaliteten i informasjonen som ble gitt til søkerne, kan skje ut fra ulike kriterier:

- Er den i tråd med målsettingen for reformen og forsøket slik at det gir grunnlag for sende inn søknader som treffer intensjonen bak TRO?
- Er det konsekvens og sammenheng mellom den informasjonen som gis søkerne og de tildelingskriteriene som tas i bruk i utvelgelse av prosjekter?

Det siste spørsmålet vil vi komme tilbake til senere når vi har sett på hvordan styringsgruppa har lagt opp arbeidet med prosjektutvelgelse.

Når det gjelder det første spørsmålet er vårt hovedinntrykk at utlysningen og informasjonen som gis søkerne på en ganske saksvarende måte ivaretar de målsetninger og intensjoner som er formulert for TRO.

Det redegjøres for ulike typer prosjekter, både fase- og fullskalaprojekter, for ulike typer midler man kan søke om, dvs driftsmidler, prosjektstillinger, permanente stillinger, og for rammene for tildeling av prosjektmidler for 2004, ca 50 prosjekter noe som ligger relativt nær opp til den faktiske tildeling til 43 prosjekter.

Minst spesifikk er informasjonen når det gjelder hva et forsøksprosjekt innebærer, hva man ønsker utprøvd gjennom forsøkene og forholdet mellom forsøkene og reformen. Se for øvrig senere punkt.

2.2.3 Innhenting av relevant informasjon fra søkerne?

Problemet ovenfor avspeiler seg også i utformingen av søknadsskjemaet og hvilken informasjon som der etterspørres. Skjemaet inneholder mange spørsmål om menigheten og eksisterende arbeid med trosopplæring, men er lite spesifikk når det gjelder innhold og omfang av en prosjektbeskrivelse av forsøket.

Man kan diskutere hva som er et relevant sammenligningsgrunnlag, men ser man f eks på søknadsskjemaene til Norges Forskningsråd er prosjektbeskrivelsen både omfangsmessig og innholdsmessig den viktigste delen med et vedlegg på ca10 sider.

2.2.4 Tid nok til å prosjektutvikling og søknadsarbeid?

I invitasjonsbrevet til søknader som gikk ut 28 november 2003 ble søknadsfristen satt til 28 januar 2004. Det betyr at søkerne hadde totalt ca to måneder til å skrive søknadene. I den perioden inngår også julefeiringa/juleferien som ofte er en travel periode med mange oppgaver for kirkelig ansatte. Dette må sies å være en knapp tid for en søknadsprosess som både forutsetter arbeid med innhold i forsøkene og organisering av forsøkene.

Hovedgrunnen til at det ble slik var trolig at styringsgruppa på den ene siden måtte vente på den endelige avklaringen av statsbudsjettet og på den andre siden ønsket å få forsøkene i gang så fort som mulig. Den knappe tidsfristen kan ha flere mulige konsekvenser for søknadene:

- Den kan ha ført til at man fikk en overvekt av søknader fra menigheter som var godt i gang med planlegging eller praktisering av opplegg som passet inn i TROs målsetting og ramme. Mange menigheter var kjent med at forsøksmidlene ville komme og hadde trolig før utlysningen startet planleggingen av forsøksprosjekt.
- Derimot gir en så knapp frist mindre muligheter for å få fram helt nye ideer og opplegg basert på utfordringene i reformen.

Samlet konsekvens av knapp tid til å utforme søknader kan altså ha blitt at forsøkssøknadene ble dominert av ”de erfarne” og det allerede etablerte arbeidet.

2.2.5 God nok respons, tilstrekkelig mengde søknader?

Når man ønsker å få i gang gode forsøksprosjekter vil det fra oppdragsgivers side være ønskelig med et stort antall søknader å velge mellom. Det fikk man gjennom denne utlysningen.

Til sammen kom det inn 363 søknader som involverte 634 menigheter. Gjennomsnittlig var halvparten av alle sokn berørt av søknadene, med en variasjon mellom bispedømmene fra 34 til 74 prosent. Nær sagt alle landets prostier var berørt.

Når det gjelder økonomien var den totale søknadssum 160 mill kr. Søknadssommene varierte fra 25 000 kr til 2,5 mill kr, med ca 400 000 kr som gjennomsnitt.

Vår vurdering er at ut fra omfanget av og geografisk bredde i søknadene ser det ut til at utlyser har lykket med å få ut informasjon som har nådd og skapt interesse hos potensielle søkere. Det presiseres at vi her bare har sett på antallet søknader; ikke på søknadenes innhold og kvalitet.

2.2.6 God organisering av søknadsbehandlingen?

Etter at søknadsfristen var ute og det var kommet inn 363 søknader, organiserte sekretariatet den videre søknadsbehandling.

Søknadene ble sortert bispedømmevis. Sekretariatet valgte ut 14 fagkonsulenter som skulle gi en uavhengig faglig vurdering av søknadene. Disse arbeidet to og to med søknadene fra et eller to bispedømmer pr par, dog slik at fagkonsulentene ikke leste søknadene fra egne bispedømmer.

Fagkonsulentene og sekretariatet møttes 2 februar 2004 for å bli orientert om retningslinjer og prosedyre for utvelgelse av prosjekter. Det var også utarbeidet et skjema for gjennomgang og klassifisering/vurdering av søknadene. Søknadene ble fordelt slik at alle søknader for et bispedømme ble lest av to fagkonsulenter. Disse sammenholdt sine vurderinger i et foreløpig "sensormøte". Deres samlede vurdering ble deretter lagt fram for ansatte i det aktuelle bispedømmet som også hadde lest søknadene. "Sensorparet" sendte deretter sin oppsummering og endelig prioritering til sekretariatet.

Sekretariatet sammenfattet og laget innstilling til styringsgruppas møte 10 mars. Styringsgruppa gikk gjennom forslag til fordeling, og arbeidet særlig med 5 eksempelsøknader. Styringsgruppa ga fullmakt til sekretariatet om å slutføre tildelingen ut fra samtalen på møtet.

Resultatet av tildelingen var at 24 millioner ble tildelt til 43 prosjekter der 99 menigheter til sammen var representert. Det er to eller flere prosjekter i alle bispedømmer. Alle aldersgrupper i forhold til aldersfaser i TRO er dekket. 23 prosjekter er fullskalaprosjekter, 20 er

faseprosjekter. De samiske perspektivene er representert i 9 av forsøksmenighetene.

Når det gjelder forholdet mellom søknadsbeløp og tildelt bevilgning, fikk de aller fleste det de søkte om. Bortsatt fra i 3-4 prosjekter, ble det bare gjort mindre justeringer i forhold til søknadsbeløpet.

Tilbakemelding til søkerne skjedde gjennom e-mail og brev av 1 april 2004. Avslagsbrevene inneholdt ingen spesifikk begrunnelse for avslag og heller ingen informasjon om klage. En samlet oversikt over tildelingene ble kunngjort gjennom en pressemelding som også ble lagt ut på nettet.

2.2.7 Kompetanse i søknadsbehandlingen?

I hovedsak var fire ulike instanser inne i søknadsbehandlingen:

- Styringsgruppa for TRO som la premissene for utlysning og utvelgelse av prosjekter basert på føringer i grunnlagsdokumentene samt Stortingets føringer og økonomiske rammer
- Sekretariatet som organiserte utlysningsarbeidet og søknadsbehandlingen. De ga også veiledning til søkerne underveis, bearbeidet økonomidelen av søknader når denne var urealistisk og fullførte etter fullmakt fra styringsgruppa den endelige prosjekttildelingen.
- Fagkonsulenter, av sekretariatet kalt "lesere", som leste søknadene og ga en faglig vurdering av disse. Til sammen var det 14 slike lesere. I følge sekretariatets leder var dette personer som kjente TRO godt og som også i andre sammenhenger har samarbeidet med sekretariatet.
- Ansatte på bispedømmekontorene for de bispedømmer der forsøkene er planlagt gjennomført. Bispedømmene ga en vurdering av fagkonsulentenes innstillinger ut fra informasjonen i søknadene og ut fra sin kjennskap til menighetene. Bispedømmene vurderte blant annet det personalmessige grunnlaget for å gjennomføre forsøksprosjektet.

Når det gjelder kompetanse i behandlingen av forsøkssøknadene, har vi ikke grunnlag for å si noe om de involverte personers individuelle kompetanse i forhold til oppgavene, men må nøye oss med å komme med mer generelle vurderinger av hvilken type kompetanse som ser ut til å være sterkere og svakere representert i de ulike grupperingene.

Ut fra det som blir sagt om styringsgruppa, sekretariatet og fagkonsulentene, kan man anta at de har god kjennskap til TRO og den kirkelige konteksten den skal gjennomføres innenfor. Når bispedømmekontorene ble brakt inn var det for å ivareta lokal kompetanse om personalmessige forhold med mer. Det ser med andre ord

ut til at man har lagt stor vekt på en kompetanse i form av kjennskap til reformen og virksomheten i Den norske kirke.

Utvelgelse og gjennomføring av forsøk krever også kompetanse i prosjektvurdering og kjennskap til problemer knyttet til forsøksvirksomhet, noe som ikke nødvendigvis har med kjennskap til Den norske kirke å gjøre. Det synes mer uklart i hvilken grad og på hvilken måte denne type kompetanse er representert i søknadsbehandlingen.

2.2.8 Variasjoner, spenninger eller samstemmighet i søknadsbehandlingen?

Flere grupper og aktører har vært inne i tildelingsprosessene. Hvor samstemte eller uenige er disse i spørsmålet om hvilke prosjekter som bør innvilges? Dette er et spørsmål som vi mangler systematiske data for å kunne besvare. Det kan belyses ved, som vi før har vært inne på, å spørre ulike aktører om deres vurderinger av prosjektene og om registrert uenighet underveis.

Det generelle inntrykket som formidles gjennom det skriftlige materiale og gjennom informasjonen fra sekretariatet, indikerer stor grad av samstemmighet i søknadsbehandlingen og at tildelingsprosessen har gått greit.

Dersom inntrykket av relativ samstemmighet i utvelgelsen av søknader stemmer, kan dette tolkes på ulike måter:

- En tolking er at samstemmigheten er et resultat av høy kompetanse i ulike ledd i søknadsbehandlingen, godt informasjonsgrunnlag i søknadene og klare kriterier for tildeling. De to siste forutsetningene har vi imidlertid satt spørsmålstegn ved, se drøftingen i kap 3. Informasjonen om selve forsøksplanen i søknadene er varierende og i mange tilfeller temmelig tynn. Kriteriene for prosjekttildeling er heller ikke spesielt klare og konkrete.
- En alternativ fortolkning kan være at samstemmighet framkommer ved at de som er involvert i prosjektutvelgelsen har et relativt likt forhold til TRO og kommuniserer tett gjennom prosessen. Enighet kan bli mulig ved at de har relativt sammenfallende implisitte kriterier for hva som er et egnet forsøksprosjekt. Dette gjør det mulig å behandle søknaden uten klare eksplisitte kriterier. Slik sett blir søknadsbehandlernes kompetanse i form av kjennskap til reformen og søkergruppa, en tvetydig ressurs i søknadsbehandlingen. Hadde for eksempel fagkonsulentene, dvs leserne, manglet denne implisitte kjennskap til TRO, kunne det ha presset fram behovet for mer eksplisitte og tydeligere kriterier for

prosjektutvelgelse, og dermed også klarere begrunnelser for tildeling og avslag.

2.2.9 Tilstrekkelig tid og ressurser for søknadsbehandling?

Søknadsfristen var 28 januar 2004 og endelig tildeling skjedde på styringsgruppas møte 10 mars 2004. Det betyr at innenfor en periode på knapt 1,5 måned skulle 363 søknader registreres, klassifiseres, kopieres, fordeles til fagkonsulentene, gjennomleses, drøftes med ansatte i de respektive bispedømmer, prioriteres fra fagkonsulentenes side, innstilles fra sekretariatet og vedtas av styringsgruppa.

Den mest omfattende av disse arbeidsoppgavene var trolig gjennomlesning av søknadene fra fagkonsulentenes side. Søknadene ble fordelt mellom de 14 fagkonsulentene som hver fikk mellom 19 og 27 søknader å lese igjennom. Søknadene varierer sterkt i omfang, men om vi regner med et snitt på ca 20 sider betyr det at hver fagkonsulent skulle lese igjennom og vurdere ca 500 sider.

Vi vet ikke hvor mye tid fagkonsulentene hadde avsatt for søknadsgjennomgang, men generelt må det sies at et relativt omfattende arbeid skulle gjennomføres innenfor knappe tidsrammer. Det er flere forståelige grunner til at det ble slik; ønske om å komme fort i gang med forsøkene og muligens også hensynet til å ikke spre søknadsbehandlingen på for mange personer.

2.2.10 Samlet vurdering av søknadsbehandlingen ut fra oppdragsgivers perspektiv

Alt tyder på at forsøksmidlene var effektivt annonsert og godt kjent i den potensielle søkergruppen.

Når det gjelder spørsmålet om søkerne fikk relevant informasjon i forhold til søknadsarbeidet, er svaret sammensatt. Informasjonsbrev og bakgrunnsmateriell synes å avspeile grunnleggende ideer og målsetninger for TRO på en saksvarende måte.

Hvorvidt informasjonen til søkerne også avspeiler de kriterier som ble lagt til grunn for den endelige tildelingen er det vanskeligere å gi et entydig svar. Etter at søknadsinformasjonen ble sendt ut skjedde det en videre konkretisering av hvilke typer forsøk man ønsket i form av forslag til kriterier og prioriteringer for søknadsutvelgelse. I hvilken grad disse er gode konkretiseringer av de mer generelle målsettingene i TRO eller kan sies å være en fokusering på bestemte områder, tas ikke stilling til her. Det blir nærmere drøftet i kap 3.

Man kan beklage at kriteriene for tildeling ikke kom tydeligere frem i den opprinnelige utlysningsinformasjonen, men sannsynligvis er det her tale om knapphet i tid som førte til at sekretariatet og styringsgruppa først

for alvor kom i gang med dette arbeidet etter at søknadsinformasjonen var gått ut. I så fall dreier det seg primært om et nødvendig avklaringsarbeid som ideelt sett burde ha skjedd før utlysningen og ikke om manglende formidling av eksisterende informasjon.

Når det gjelder spørsmålet om utlysningen sørger for relevant informasjon for å kunne velge ut de ”beste forsøkene”, har vi påpekt at skjemaet innhenter svært mye informasjon om søkermenigheten og det eksisterende arbeidet, mens det er lite eksplisitt på kravet til informasjon om selve forsøksprosjektet det søkes midler til. Dette kan skape et varierende og i noen tilfeller svært tynt grunnlag å vurdere selve forsøket ut fra.

Søknadsarbeidet fikk en knapp tidsfrist, noe som kan ha ført til at de menighetene som satt med eksisterende aktiviteter og planer ble favorisert framfor de som i større grad måtte utvikle noe nytt. Det virker imidlertid ikke som den knappe tidsfristen har stoppet søknadsresponsen i og med at man fikk inn hele 363 søknader fra 634 menigheter. Rent antallmessig fikk styringsgruppa et meget bredt søknadsgrunnlag å velge ut fra.

Organiseringen av søknadsbehandlingen skjedde ut fra en vanlig modell med bruk av fagkonsulenter og sekretariatet som koordinerende og innstillende organ i forhold til styringsgruppa som vedtok rammer, retningslinjer og endelig prosjektfordeling.

Det som framstår som et mer ekstraordinært ledd i denne organiseringen er bruken av ansatte ved bispedømmekontorene som lokale rådgivere eller ”silere” når det gjelder vurdering av menighetenes forutsetninger for å kunne gjennomføre prosjektene. Som fagkonsulenter brukes personer som i følge sekretariatet både er godt kjent med målsetningene for reformen og med selve arbeidet med reformen.

Prosjektutvelgelsen skjedde ut fra retningslinjer og prosedyrer fra styringsgruppa/sekretariatet, blant annet ved hjelp av en intern karakterskala der søknadene ble gruppert i tre kategorier som:

- Svært interessante
- Kan vurderes
- Ikke aktuelle.

Søknadsbehandlingen foregikk innenfor en relativt knapp tidsramme, men inntrykket er at man er relativt samstemt i vurderingen i de ulike ledd i søknadsbehandlingen, selv om vi ikke systematisk har undersøkt dette. Bortsett fra en del rammekriterier for fordelingen som spredning på geografi og type prosjekt er det imidlertid vanskelig å få tak i hvilke mer konkrete kriterier som er blitt brukt for tildeling av prosjekt.

Styringsgruppa for TRO skulle, i tillegg til å foreta en kritisk vurdering av det faglige opplegget for forsøket, også vurdere budsjettforslaget i forhold til dette opplegget. I denne sammenheng er det oppsiktsvekkende at det bortsett fra i 3-4 tilfeller kun er foretatt mindre justeringer i tildelingen i forhold til søknadsbeløpet. Det betyr at i en tildeling av 24 mill kr har ca 40 av 43 prosjekter i praksis fått det de har søkt om.

Dette forholdet kan tolkes og vurderes på ulike måter:

- En tolking kan være at økonomidelen av søknadene er særlig grundig gjennomarbeidet og at man i søknadsbehandlingen derfor fant liten grunn til å foreta endringer.
- En annen tolking kan være at man i søknadsbehandlingen av ulike grunner ikke har gått så grundig inn i økonomidelen. Mulige grunner til dette kan for eksempel være:
 - For knappe ressurser til søknadsbehandlingen, dvs tid, prosjekt- og/eller økonomikompetanse
 - At denne delen av søknadsbehandlingen ikke ble så høyt prioritert
 - For knappe eller mangelfulle prosjektbeskrivelser som gjør det vanskelig å vurdere økonomien

Vi har ikke gått inn og vurdert økonomien i enkeltsøknadene og kan derfor ikke på det grunnlaget vurdere rimeligheten i tildelingene. I denne sammenheng vil vi derfor bare minne om inntrykket av at selve prosjektbeskrivelsene ofte er knappe. Dette, sammen med stor søknadsmengde og knapp tid, representerer etter vår oppfatning et problematisk utgangspunkt for en grundig gjennomgang av økonomien i søknadene.

I denne drøftingen har vi bare sett på prosessen i søknadsbehandlingen, dvs prosedyrer, arbeidsmåter og ressurser. Vi har ikke evaluert selve resultatet ved å vurdere de søknadene som fikk midler i forhold til kriteriene og de som fikk avslag.

Proessen vi har beskrevet kan vurderes ulikt, alt etter hvilke kriterier som vektlegges. Prosessen har vært vellykket i den forstand at styringsgruppa/sekretariatet har organisert en prosess som innenfor en stram tidsramme har skapt en relativ konsensus om utvelgelse av et visst antall forsøksprosjekter, noe som kan tolkes som uttrykk for at de mer grunnleggende målsetninger i TRO også har fungert som utvelgelseskriterier.

En mer kritisk tolking vil være at utvelgelsen i stor grad er basert på implisitte kriterier og samsnacking blant de som er involvert i prosessen, noe som gjør det uklart og vanskelig å begrunne at det var de mest

egnede forsøksprosjektene som ble valgt ut. Det siste perspektivet blir særlig aktualisert når vi skal se på tildelingen ut fra et søkerperspektiv.

2.3 Søkerperspektivet

2.3.1 Innledning

Vi skal i det følgende se på prosessen fra et søkerperspektiv og vurdere den ut fra følgende kriterier som vi mener vil være relevante:

- Alle potensielle søkere får tilstrekkelig og likeverdig informasjon på samme tidspunkt
- Grundighet og kompetanse i vurdering av søknadene
- Eksplisitte kriterier og konsekvent gjennomført bruk av disse
- Fravær av ikke-saklige hensyn i søknadsbehandlingen, dvs anonymisering og habilitetskrav
- Klageadgang og klager
- Begrunnelser for avslag og tilbakemelding til søkere

2.3.2 Alle potensielle søkere får tilstrekkelig og likeverdig informasjon på samme tidspunkt

Et viktig rettferdighetshensyn er at alle potensielle søkere får tilstrekkelig og likeverdig informasjon om forsøksmidlene slik at ingen har anledning til å utforme sine søknader ut fra eksklusiv informasjon de sitter inne med.

Vi har tidligere vurdert informasjonen som gis i brev og vedlegg som tilfredsstillende i forhold til TROs basisdokumenter og målsetninger. Styringsgruppa/sekretariatet har også åpnet for at alle som følte behov for det kunne ta kontakt for informasjon/veiledning i søknadsfasen. Dette tilbudet ble benyttet av mange og i søknadsperioden drev sekretariatet omfattende veiledning av søkerne.

Hvorvidt noen gjennom for eksempel uformelle kontakter med styringsgruppa eller sekretariatet fikk forhåndsinformasjon eller særinformasjon av betydning for søknadsarbeidet, har vi ikke noe grunnlag for å uttale oss om.

2.3.3 Grundighet og kompetanse i vurdering av søknadene

Også dette kriteriet har vi vurdert tidligere ut fra hensynet til kvalitet i søknadsprosessen og tildelingen. Når det gjelder grundighet er alle søknader lest av to fagkonsulenter og av representanter for sekretariatet. Dessuten har det enkelte bispedømmekontor gått gjennom søknadene for sitt bispedømme.

Hvor mye tid fagkonsulentene har hatt til disposisjon for den enkelte søknad og om denne er blitt vurdert som tilstrekkelig eller for knapp, har vi ikke gått nærmere inn på.

Når det gjelder kompetanse har vi bare bygget på sekretariatets vurderinger om at fagkonsulentene er godt kjent med TRO. Hvorvidt kompetansen blant fagkonsulentene og styringsgruppa kan sies å være ensidig i betydning av å ha kjennskap til og interesse for bestemte områder av reformens virksomhet framfor andre, har vi ikke grunnlag for å si noe om.

2.3.4 Fravær av ikke-saklige hensyn i søknadsbehandlingen

Fra et søkerperspektiv er det særlig viktig å føle seg trygg på at ikke-saklige hensyn som kontakt med eller holdninger til søkeren spiller inn i utvelgelsen av prosjekter.

For å sikre dette er det vanlig i mange sammenhenger å anonymisere søknaden slik og/eller å sjekke om saksbehandler har et forhold til søker som kan skape mistanke om inhabilitet.

Søknadene om forsøksprosjekter er ikke anonymiserte. Det henger trolig sammen med at man har opplevd dette som umulig og uhensiktsmessig fordi man etterspør og har lagt vekt på mye kontekstinformasjon om menighetene som søker. Det som kunne ha vært mulig var at selve prosjektbeskrivelsen av forsøksprosjektet var anonymisert og at denne ble lest av fagkonsulentene uten at de ble informert om hvem søkeren var.

Problemet med dette vil imidlertid være at når lokal kontekstualisering er så sterkt vektlagt i TRO, vil det være vanskelig å vurdere kvalitet og gjennomførbarhet av prosjektene uten informasjon om lokal kontekst. Anonymisering vil også komme i konflikt med den lokale kvalitetssikring av søknadene ved at ansatte ved bispedømmekontorene ut fra lokal kjennskap skulle vurdere søkermenighetenes forutsetninger for å gjennomføre forsøket.

Når det gjelder habilitet er dette forsøkt tatt hensyn til ved at ingen av fagkonsulentene vurderer søknader fra eget bispedømme. Derimot har man, som vi så ovenfor, latt bispedømmekontorene ut fra lokal kjennskap foreta vurderinger av "egnethet" innenfor sitt bispedømme. Her ligger det selvfølgelig et subjektivt element der relasjoner og holdninger som ansatte måtte ha til søkerne kan påvirke prosessen på en måte som oppleves som usaklig sett fra søkerens side.

Bispedømmekontorenes påvirkning av utfallet av tildelingene var av "utsilende karakter". Ingen nye prosjekter ble tilføyd gruppen av første-prioritetsprosjekter. Derimot ble tre prosjekter tatt ut av denne gruppen. I de tre tilfellene dette skjedde hadde det, i følge prosjektleder, med

konflikter og stor grad av usikkerhet når det gjelder gjennomføringsmulighetene å gjøre. Bispedømmenes vurderinger ble ikke nedfelt skriftlig.

2.3.5 Skriftlighet i saksbehandlingen

Skriftlighet i ulike ledd i saksbehandlingen er viktig både for å sikre klarhet underveis og dokumenterbarhet for ettertiden. I følge sekretariatleder ble fagkonsulentene oppfordret til å arbeide skriftlig med vurderingsskjemaet som hoveddokument. Til møtet med bispedømmekontorene forelå det en skriftlig innstilling fra fagkonsulentene.

Derimot ble ikke bispedømmekontorenes vurderinger og silinger nedfelt skriftlig i referat. På bakgrunn av fagkonsulentenes innstilling og muntlige referater fra møtene på bispedømmekontorene, utarbeidet sekretariatet et forslag til innstilling om prosjekttildeling til styringsgruppa. Styringsgruppas vedtak om tildeling er nedfelt i referat fra styringsgruppas møte.

2.3.6 Eksplisitte kriterier og konsekvent gjennomført bruk av disse

Dette er trolig det mest problematiske punktet sett fra søkeres perspektiv. Som vi har vært inne på har oppdragsgiver i liten grad utformet eksplisitte kriterier som er konsekvent brukt i prosjekttildelingen.

Ut over visse rammekriterier som geografisk fordeling og aldersfaseplassering er det snakk om mer generelle retningslinjer. Disse kriteriene er primært til internt bruk for saksbehandler og styringsgruppe og det nedfelles ingen klar skriftlig begrunnelse av tildeling/avslag i forhold til disse. Det gjelder også de vurderinger og silinger av søknadene som skjer på bispedømmekontorene.

Problemet med fraværet av eksplisitte kriterier har vi berørt tidligere og dette blir også nærmere drøftet i kap 3. Det kan være mange grunner til at det er blitt slik, grunner som både ligger i reformen, søknadsmengden og saksbehandlingstiden. Men uansett rimelig eller urimelig grunn skaper dette en del problemer i forhold til søkerne som vi skal se nærmere på

2.3.7 Tilbakemeldinger til søkere med begrunnelser for tildelinger og avslag

Informasjon om utfallet av søknadsbehandlingen ble sendt ut raskt. I denne sammenheng er det avslagsbrevene som interesserer oss mest. Disse hadde et standard innhold der det ble vist til at det kom inn mange og gode søknader og at de prosjektene som fikk støtte skulle gjøre et utviklingsarbeid på vegne av flere.

Videre ble det informert det om at det ville komme nye søknadsrunder, men at formen på disse var uklar. Det ble verken gitt generell eller individuell begrunnelse for avslag. Man opplyste heller ikke om eventuell rangering av søknadene, f eks ”støtteverdig, men ikke prioritert” eller ”ikke støtteverdig”.

Avslagsbrevet ga heller ingen informasjon om rett/mulighet til å få begrunnelser og om eventuell muligheter til å påklage avgjørelsen. I praksis betyr dette at det ikke eksisterer en reell klageadgang, bortsett eventuelt på formelt grunnlag.

Denne delen av søknadsbehandlingen vil vi evaluere primært ut fra to ulike kriterier; et pedagogisk og et forvaltningsmessig/rettighetmessig perspektiv.

- Fra et pedagogisk perspektiv kan søknadsarbeid og tilbakemelding sees som ulike ledd i en lærings- og utviklingsprosess i arbeidet med trosopplæring. Tilbakemeldinger til søkerne om hva som var bra eller dårlig ved søknaden og hva som var begrunnelsene for at man ikke fikk midler, kan sees som et viktig element i en læringsprosess.

Uten dette vil søkerne ofte være i villrede over hva som var svakheten ved forsøksplanene og hva som var grunnen til at andre prosjekter fikk midler, men ikke ens eget. Uten begrunnelser er det også vanskelig å vite hvordan man skal forbedre prosjektplanen med sikte på senere søknadsrunder.

- Et forvaltningsmessig perspektiv betyr at vi ser på tildeling av forsøksmidler som en myndighetsutøvelse i form av forvaltning av goder og stiller spørsmål om den tildelingsmåten som her er fulgt er i samsvar med det som regnes som god praksis på lignende områder og eventuelle relevante lover og rettigheter.

Som vi før har vært inne på er et slikt perspektiv her særlig relevant fordi det dreier seg om tildeling av store og i noen tilfeller permanente ressurser. Til sammen ble det i første utlysingsrunde fordelt 24 millioner kroner. Ca. 55 prosent av disse midlene er knyttet til permanente stillinger som gjennom denne tildelingen har kommet gjennom et ”nåløye” som bedrer menighetens ressurstilgang for år framover.

I informasjonen om reformen går det også fram at nye ressurser til menighetene i de nærmeste år i hovedsak vil bli kanalisert gjennom TRO. Sammenlignet med andre områder av det offentlige livet som i økende grad legger vekt på grupper og enkeltpersoners rett til innsikt i saksbehandling og adgang til å klage på avgjørelser kan man spørre om tildelingspraksisen i TRO er tilfredsstillende.

For det første kan man spørre om forvaltningsloven må anvendes på denne søknadsprosessen. Vi har her konsultert førsteamanuensis

cand jur Olav Molven ved Diakonhjemmet Høgskole. I følge hans vurdering er svaret på dette spørsmålet nei.

Men selv om forvaltningsloven ikke *må* anvendes kan man spørre om det likevel ikke er bestemmeleser i forvaltningsloven som det *bør* tas hensyn til. Uansett om forvaltningsloven må anvendes, gjelder et ulovfestet rettslig prinsipp om at all saksbehandling skal være forsvarlig. Som særlig aktuelle kapittel nevnes Forvaltningslovens kapittel II (om ugildhet) og deler av kapittel III (§ 11-11d om veiledning og lignende).

Et annet utgangspunkt for å vurdere søknadsbehandlingen i TRO er å se på hvordan søkerrettigheter vanligvis betraktes og praktiseres når det gjelder lignende typer tildeling av prosjektmidler. I denne sammenheng kan det være interessant å sammenligne med praksisen i Norges Forskningsråd, selv om det er flere vesentlige forskjeller både når det gjelder organisatorisk plassering og type søknadsbehandling. Hos Forskningsrådet sies det eksplisitt i søknadsinformasjonen at beslutninger når det gjelder tildeling av forskningsmidler er unndratt retten til klage, med unntak av klage på formelt grunnlag.

Når det gjelder informasjon til søkerne har praksisen vært noe varierende og under utvikling. Tidligere var det vanlig at søkere som ikke fikk midler fikk vite om søknaden var ”støtteverdig, men ikke prioritert” eller ”ikke støtteverdig”. I dag har man lagt mer vekt på en konkret tilbakemelding til søkerne ved at konsulentuttalelser vedlegges eller søkeren inviteres til å kontakte Forskningsrådet for utfyllende informasjon om avslaget. Dette kan særlig være viktig i forhold til omarbeiding av søknaden til senere utlysingsrunder.

En kanskje mer relevant sammenligning er å se på hvordan saksbehandlingen foregår i Rådet for Helse og Rehabilitering som fordeler både forsøks- og forskningsmidler. Her gis det ingen begrunnelser for avslag, men man har lagt stor vekt på utarbeiding av eksplisitte kriterier for utvelging av prosjekter, kriterier som man også mener har en viktig informasjons- og tilbakemeldingsfunksjon for søkerne.

Sett i forhold til disse to eksemplene kan det virke som om Trosopplæringsreformen i sin tildelingspraksis bør arbeide mer med begrunnelses- og tilbakemeldingsfunksjonene i forhold til søkerne.

2.4 Forholdet mellom forsøk og reform.

Vi har i denne delen evaluert hvordan utlysning og tildeling av forsøksmidler i TRO ble organisert og gjennomført. Noen av de problemene vi har påpekt i denne prosessen viser trolig også tilbake til mer generelle problemer for hele forsøket og reformen.

Selv om organisering og styring av TRO ikke er temaet for denne delen av evalueringen, men behandles i Delrapport 2, vil vi avslutningsvis peke på noen mulige sammenhenger mellom enkelte av de problemene vi har registrert i utlysings- og tildelingsprosessen, og forhold ved selve TRO som prosjekt. Dette er også en problematikk vi kommer tilbake til i evalueringen av kriteriene og den konkrete tildelingen.

TRO inneholder store og komplekse målsettinger som er vanskelig å operasjonalisere og er også preget av et uavklart forhold mellom forsøk og reform:

Trosopplæringen som *reform* kan betraktes som en oppgave som er pålagt Den norske kirke og som den enkelte menighet må planlegge og omorganisere sin virksomhet i forhold til. I prinsippet kan slike reformer innføres uten tilførsel av ekstra midler ved at kirken og den enkelte menighet må omdisponere eksisterende ressurser. Når det legges penger inn i reformen er det rimelig å oppfatte dette som en hjelp til Den norske kirke og den enkelte menighet for å kunne påta seg denne utvidede oppgaven.

Ressursene kan tenkes fordelt på ulike måter. Man kan:

- Tilstrebe en type likhetsprinsipp og gi alle like mye, f eks sett i forhold til størrelsen på menigheten og befolkningen.
- Ta utgangspunkt i et ”effektivitets-” eller ”avkastingsmotiv” der man gir ressurser til de menighetene som er best i stand til å omsette disse til økt og nyskapende virksomhet.
- Ut fra en behovsvurdering spesielt sette inn ressurser til de menighetene som trenger det mest, f eks på grunnlag av en vurdering av hvor langt man er kommet og hvor store utfordringene er. Ut fra et slikt kriterium ville de ”svakeste i klassen” få mest ressurser, f eks i form av nye stillinger.

Ser man på trosopplæringen ut fra perspektivet *forsøk* blir prinsippene for fordeling av ressurser annerledes. Ulike alternativer kan tenkes.

Man kan være opptatt av å:

- (1) Få dokumentert og evaluert det som i utgangspunktet virker vellykket for å få vite mer om ”hvordan” og ”hvorfor” med tanke på overføring av erfaringen til andre menigheter
 - (2) Få opp nye ideer til nye arbeidsmåter og teste ut disse gjennom forsøk
 - (3) Identifisere bestemte områder og arbeidsmåter man ønsker mer erfaring på for å kunne legge føringer på reformen
 - (4) Ta utgangspunkt i problemer eller forhold som ikke fungerer for å få kunnskap om årsakene til dette og hvordan problemer bedre kan løses
-

I tildelingen av forsøksmidler så langt, ser det ut som om man har lagt hovedvekt på alternativene (1) og (2). De som har kommet lengst får midler og man er også åpne for nye gode ideer fra lokalmenighetene, uten at det blir lagt noen særlige føringer på hva som er gode ideer.

I forhold til alternativ (3) er det lagt få føringer inn i utlysning og utvelgelse av prosjekt, bortsett fra noen geografiske kriterier og ønske om både fase- og fullskalaprosjekter. En problemfokuseret tildeling, alternativ (4) der man tar utgangspunkt i det som ikke fungerer eller fungerer dårlig for å lære av dette, ser ikke ut til å ha blitt tillagt vekt.

Resultatet av disse føringene kan bli at man sitter igjen med en tildelingspraksis der det er de som er kommet lengst og de som kan introdusere nye ideer, som primært får.

Dette kan være en mulig bevisst strategi i et forsøksarbeid for å få raskt prøvd ut nye arbeidsmåter. Men det blir mer problematisk når tildelingen av forsøksmidlene også blir en måte å implementere og gjennomføre reformen på.

Ut fra de mulige kriterier vi nevnte for fordeling av ressurser til gjennomføring av en ny reform, vil forsøktildelingen kunne komme i konflikt med f eks hensynet til en fordeling som oppleves som rettferdig ut fra et eller annet likhetsprinsipp, eller ut fra hensynet til at de som trenger mest hjelp, må få mest. Dette blir enda mer problematisk når det er snakk om så store tildelinger og når det i noen tilfeller også dreier seg om permanente stillinger og ikke bare om midlertidige prosjektmidler.

Menigheter som føler de er kommet kort på området vil da naturlig kunne spørre hvilke ressurser de kan regne med fra reformen utover nye ideer og forslag til arbeidsmåter. En ytterligere frustrasjonsfaktor her kan være signalet om at nye stillingsressurser til Den norske kirke i de nærmeste årene primært vil bli tilført gjennom TRO. Dette skaper en opplevelse av at alle nye ressursbehov nå må kanaliseres gjennom TRO. Å ikke få midler fra denne blir da å komme dårlig ut i kampen om Den norske kirkes knappe ressurser mer generelt.

Det er viktig å presisere at drøftingene ovenfor bygger på våre vurderinger av hvilke konsekvenser innebygde motsetninger mellom forsøk og reform kan få, og ikke på empiriske undersøkelser av hvordan norske menigheter opplever tildelingspraksisen i TRO så langt. Det siste har vi ikke hatt ressurser til å gå ut og undersøke i denne fasen. Vi finner det likevel viktig å ta med denne typen vurderinger i denne fasen av evalueringen for å identifisere mulige problemer som bør vies oppmerksomhet videre i prosjektet.

3 Vurdering av kriterier for valg av forsøksprosjekter

Utviklingen av styringsgruppens kriterier for å vurdere søknadene har gått parallelt med etableringen av TRO. Dette er fullt forståelig på bakgrunn av det tidspres styringsgruppen ble satt i. Målsettingen var å få operative prosjekter allerede i 2004. Bekreftet tildeling av midler over statsbudsjettet forelå først mot slutten av 2003.

På grunnlag av dokumentene som beskriver utformingen av kriteriene, kan en skjelle mellom to steg i utviklingsprosessen av kriterier:

- Den første del av prosessen er knyttet kriterieutviklingen før søknadsfristen gikk ut 28 januar 2004. Det dreier seg da om de kriterier som alle søkerne var blitt gjort kjent med, og som de sannsynligvis la til grunn for utformingen av søknadene.
- Med den andre delen av prosessen sikter vi til kriterieutviklingen som ble gjort av styringsgruppen med sikte på å kunne vurdere søknadene og rangere de i forhold til hverandre. Denne siste gruppe av kriterier var ikke søkerne eksplisitt kjent med da de utformet sine søknader.

3.1 Kriterier som var kjent for søkerne før søknadsfristen

De kriteriene som var kjent for søkerne da de søkte, kan inndeles i kontekstuelle kriterier og eksplisitte kriterier. Det er grunn til å anta at søkerne har forholdt seg til begge typer kriterier, men vekten har trolig ligget på de eksplisitte kriteriene.

3.1.1 Kontekstuelle kriterier

Beskrivelse av kontekstuelle kriterier

Med kontekstuelle kriterier forstår vi kriterier man kan lese ut av de politiske og kirkelige forarbeidene til reformen. I denne sammenheng har vi begrenset disse forarbeidene til følgende dokumenter:

- Trusopplæring i ei ny tid. Om reform av dåpsopplæringa i Den norske kyrkja. St. meld. nr. 7 (2002-2003)
 - Innstilling fra kirke-, utdannings og forskningskomiteen om trosopplæring i ei ny tid. Om reform av dåpsopplæringen i Den norske kirke. Innst.S.nr.200 (2002-2003).
 - Stortingsdebatten om stortingsmeldingen
-

- Trond Skard Dokka: ”Teologisk og prinsipielt grunnlag for kirkas dåpsopplæring.” Notat levert Kirkerådets Stat/kirke-utvalg.
- Dåpsopplæring i Den norske kirke. Delrapport, september 2001, Kirke/stat-utvalget.

Det er stort sammenfall mellom innholdet i delrapporten om dåpsopplæring i Den norske kirke fra 2001 og Trond Skard Dokkas notat om dåpsopplæring. I den videre fremstilling er det henvist til Dokkas notat, men slik at henvisningene også innbefatter delrapportens tenkning. I sitt notat om dåpsopplæringens teologiske og prinsipielle grunnlag sammenholder Dokka dåp og opplæring under den samme synsvinkelen: *Innføring i livssamfunn med den treenige Gud*. Hans tese er at troen kan og må anta forskjellige former gjennom livet, og at disse formene svarer til det enkelte menneskes individuelle forutsetninger.

Med voksende modenhet og innsikt, antar troslivet former der erfaringer, kunnskap og refleksjon spiller en tiltakende rolle. For at troslivets former skal kunne utvikle seg på denne måten, trengs det opplæring som svarer til den enkeltes modningsprosess. Behovet for dåpsopplæring springer ut av utviklingsmønsteret i en normal menneskelig livssyklus, og ikke av noe mangelfullt ved det som gis i dåpen. (Dokka, s. 8 av 11)

Dokka sier derfor at opplæringstiltakene ikke sikter mot å bibringe noe annet eller mer enn det som allerede inngår i dåpen. Dåpsopplæring blir med dette det samme som dåpsaktualisering, det vil si innføring i den virkelighet som dåpen reelt førte inn i. Med dette utgangspunktet hevder han at dåpsopplæringens mål kan formuleres på en rekke måter, dog slik at alle målene må kunne knyttes til det som allerede er gitt i dåpen.

Sier en at målet er samfunn med Kristus, at det er samfunn med andre troende, at det er deltakelse i nattverden, at det er et liv i kristen tro og tjeneste, at det er frimodig bekjennelse av troens artikler, at det til sist er å bli oppreist til evig liv hos Gud, er alle disse målene innbefattet i dåpen. (Dokka, s.8 av 11)

Dåpsopplæringens sikte er derfor å gjøre den dømte kjent med fylde i hva dåpen er.

Mot slutten av notatet reiser Dokka en problemstilling knyttet til spørsmålet om hvilke tiltak som faller innenfor eller utenfor dåpsopplæringen. Han mener at diakoni er av betydning som kristent vitnesbyrd, og at diakonien derfor i mer generell mening må sees under synsvinkelen dåpsopplæring. Samtidig spør han indirekte om ikke det er nødvendig å konsentrere oppmerksomheten om tiltak som primært er henvendt til eller benyttet av unge og som har formidling av kristen kunnskap og kjennskap som sikte. Men han understreker at slike avgrensninger i praksis ikke er så enkle. Denne problemstillingen som

Dokka her reiser, ble ytterligere forsterket da søkerne møtte Stortingets krav om bredde i tiltakene.

Stortingsmelding nr. 7 (2002-2003) sier at grunnlaget for trosopplæringen er dåpen, og at slik trosopplæring gir grunnlag for å utvikle og å være trygg på egen identitet. Med dette tar meldingen utgangspunkt i dåpsopplæringsutvalgets innstilling "... til et åpent liv i tro og tillit" (NOU 2000:26) som definerer dåpsopplæring som undervisning og oppdragelse som skal hjelpe barn og unge til å tilegne seg den kristne tro, finne plass i menighetens fellesskap, og å leve i samsvar med kristen livstolkning. Her sies det at målet er å føre barn og unge inn i den kristne tro og gi dem livshjelp, det vil si støtte til å tolke og mestre tilværelsen og sitt eget liv i lys av evangeliet.

På samme måten som nyfødde må lære livet å kjenne, må dei døypte lære å kjenne den trua dei er døypte til. Slik høyrer dåpsopplæringa saman med dåpen. Dåpsopplæringa handlar om å utvikle reflektert tru og tillit til det dåpen er ei forteljing om. Opplæringa skal setje lys på dei sentrale dimensjonane ved menneskelivet. Ho skal knyte lærdom, kunnskap og kritisk refleksjon saman med oppleving og deltaking. Dei døypte skal få stimulert si evne til å forstå tilværet i lys av gáva dei fekk i dåpen, og dermed deira evna til å tolke, meistre og leve sitt liv. Dåpsopplæringa skal gi dei unge livshåp, utvikle deira evne til å møte gode og vonde dagar og til å tru på framtida og eigne ressursar. Opplæringa skal byggje ein trygg identitet hos den døypte, stimulere til refleksjon over eigne haldningar og utvikle toleranse og respekt i møte med dei som har ei anna tru eller eit anna livssyn. (s. 17)

I den politiske prosessen kom to perspektiver til å få ekstra oppmerksomhet; det såkalte breddeperspektivet og lokalperspektivet.

Flertallet i stortingskomiteen understreket at kirken omfatter et mangfold i befolkningen og at dette mangfoldet skulle avspeiles i metoder, innhold og organisering. Det samme flertallet uttrykte at en stor del av opplæringen vil ha form av tradisjonsformidling og at tilbudene skulle ha lave terskler. I stortingsmeldingen heter det at departementet "...ser dåpsopplæringa i kyrkja som ein grunnstein i arbeidet med å føre vidare ei open og levande folkekyrkje" (s.22). Dette innebærer at dåpsopplæringstilbudet må være slik organisert og få ei slik utforming at alle døpte kan ta del i den.

Med lokalperspektivet menes at hele reformen skulle etableres, organiseres og styres som et erfaringsbasert prosjekt i motsetning til et planprosjekt. Flertallet i stortingskomiteen gikk inn for at det var den enkelte menighet som ut fra lokale forhold skulle organisere og vedta

rammene for innholdet i opplæringen. Man ønsket med andre ord stor lokal tilpassing og fleksibilitet.

Vurdering av kontekstuelle kriterier

Det er sannsynlig å anta at de kontekstuelle kriteriene kom til å få stor betydning for både styringsgruppen, sekretariatet og for søkerne når de skulle fylle ut sine søknader. Men det er indre spenninger mellom disse kriteriene. Dokkas notat og delrapporten om dåpsopplæring har bidratt til menighetenes forståelse av dåpsopplæringens teologiske grunnlag og fokusering av innholdsmessige satsingsområder.

Måten å holde dåp og opplæring sammen på, synes å ha gitt søkerne frimodighet til å løsrive menighetenes opplæringsansvar fra tradisjonelle skolepedagogiske målsetninger. En rekke av søknadene kan leses i lys av tesen om at troen kan og må anta forskjellige former gjennom livet, og at disse formene svarer til det enkelte menneskes individuelle forutsetninger.

Samtidig gir de offisielle dokumentene en del andre signaler. Ikke minst har bredde- og lokalperspektivet bidratt med tunge føringer, først og fremst for styringsgruppens utforming av hele trosopplæringsprosjektet. På dette punkt savner vi en avklaring, både i styringsgruppen og i prosjektsekretariatet, av hvordan bredde- og lokalperspektivet forholder seg til dåpsopplæringens teologiske og prinsipielle grunnlag.

Nå trenger det ikke være noen direkte spenning eller motsetning mellom de teologiske perspektivene og bredde- og lokalperspektivet. Vi har lest forarbeidene på en slik måte at både styringsgruppen og sekretariatet ønsker å forene disse perspektivene i et nytt og oppdatert læringsbegrep. Her er breddeperspektivet forankret i kirkens dåpsliturgi og i fadderløftet. Både styringsgruppen og sekretariatet skal derfor ha ros for evnen til å ta på alvor kirkens dåpspraksis, og til å relatere denne praksis til et bredt og omfattende dåpsopplæringsprogram.

I denne sammenheng vil vi bare peke på at det er viktig at man finner et læringsbegrep som korresponderer, ikke bare med breddeperspektivet, men også med de sentrale teologiske perspektivene som kommer til uttrykk gjennom de kontekstuelle kriteriene som er nevnt foran.

3.1.2 Eksplisitte kriterier

Beskrivelse av eksplisitte kriterier

Med eksplisitte kriterier forstår vi kriterier som kan leses ut av dokumentene som fulgte utlysningen og selve søknadsskjemaet. Disse kriteriene er både av innholdsmessig karakter og av mer formell art.

Vi har lagt følgende dokumenter til grunn for vurdering av disse eksplisitte kriteriene:

- Brev til menighetsrådene om trosopplæringsprosjektet av 28 november 2003.
- Søknadsskjemaet
- Veiledning til utfylling av skjema for søknad om å bli forsøksmenighet i forbindelse med reform av kirkens trosopplæring.
- Reform av kirkens trosopplæring. Bakgrunnsdokument for menigheter som søker om å delta i reformens første år.
- Orientering til fellestrådene vedr brev til menighetsrådene om reform av trosopplæringen og forsøk fra 2004.

I tillegg til disse dokumentene har prosjektsekretariatet opplyst at det har foregått en utstrakt rådgivning i forhold til søkermenighetene. Denne rådgivningen har skjedd ved besøk, e-mail og telefoner.

I tillegg bør det nevnes at Stavanger Bispedømme har hatt en egen omfattende prosess med henblikk på å utvikle gode prosjekter forut for den offisielle søknadsprosessen. Stavangerprosessen har også gitt føringer for hvordan det sentrale prosjektet er blitt utviklet.

Av dokumentene fremgår det klart at i løpet av en periode på fem til ti år skal alle menighetene i landet utvikle et systematisk og sammenhengende program for å nå alle døpte opp til 18 år med et tilbud om oppfølging og trosopplæring. Det blir også presisert at tilbudet skal utvikles lokalt og tilpasses lokale forhold.

I brevet til menighetene blir det gjort klart at en i de første fem årene skal drive forsøk for å gjøre erfaringer som reformen kan utvikles videre på grunnlag av. Det er vanskelig å lese ut andre kriterier av brevet enn at prosjektene skal favne bredt og være en del av en systematisk og sammenhengende trosopplæring fra dåpen til 18-årsalderen.

Det er de samme kriteriene som trekkes frem i bakgrunnsdokumentet. Med henvisning til stortingsmeldingen sies det at utfordringen for kirken er å finne organisatoriske og pedagogiske løsninger som kan gi dåpsopplæringen det brede nedslagsfeltet som den obligatoriske opplæringen i skolen hadde. Igjen understrekes breddeperspektivet og den lokale forankringen i menighetene.

Notatets tese er at det er i lokalmenighetene dagens og fremtidens dåpsopplæring vil bli formet. Derfor vil en legge vekt på oppfølging av forsøks- og utviklingsarbeidet med sikte på å gjøre erfaringene kjent og tilgjengelige for mange.

Når bakgrunnsdokumentet skal formulere trosopplæringens mål og metodikk, siteres stortingsmeldingen. Målene kan sammenfattende uttrykkes slik:

Dåpsopplæringen skal:

- Utvikle reflektert tro og tillit til det som dåpen er en fortelling om,
- sette lys på de sentrale dimensjonene ved menneskelivet,
- knytte lærdom, kunnskap og kritisk refleksjon sammen med opplevelse og deltakelse,
- stimulere evnen til å forstå tilværelsen i lys av den gaven de fikk i dåpen og dermed evne til å tolke, mestre og leve sine liv,
- gi de unge livshåp,
- utvikle deres evner til å møte gode og onde dager og til å tro på fremtiden og egne ressurser,
- bygge en trygg identitet hos den dømte,
- stimulere til refleksjon over egne holdninger, og
- utvikle toleranse og respekt i møte med de som har en annen tro eller et annet livssyn.

Det understrekes at for å lykkes med en slik opplæring er det nødvendig at en samarbeider tverrfaglig i menighetene i forhold til de diakonale, kateketiske, pastorale, kirkemusikalske og administrative fagfelt.

I den sammenheng bringes et nytt moment inn idet det nevnes at det vil være vesentlige stillingsressurser knyttet til reformen. Hvilke stillinger det er tale om, vil bli sett i lys av de prosjektene som menighetene søker om. Det vises til forarbeidene til reformen hvor det har vært bred enighet om at opptrappingen av nye stillinger i Den norske kirke den kommende 5 års perioden kanaliseres gjennom reformen.

Prosjektledelsen inviterte derfor til forsøk med ulike stillingstyper som prest, kateket, diakon og kirkemusiker eller som menighetspedagoger, dåpslærere og barne- og ungdomsarbeidere.

I dokumentets pkt.5 understrekes det at hjemmet og familien har en hovedrolle i trosopplæringen, og i denne sammenheng nevnes også kvalitet og kreativitet som kriterier i trosopplæringen.

Vurdering av innholdsmessige eksplisitte kriterier

Stortingsmeldingens måte å formulere mål for trosopplæringen, minner på mange måter om den obligatoriske skolens målformuleringer i læreplaner.

Det er ikke mulig å være uenig i noen av disse målformuleringene, men en kan spørre om de er fullt ut sakssvarende for dåpsopplæringen. Etter vår mening kan den sentrale styringsgruppen for raskt ha overtatt

stortingsmeldingens formuleringer idet gruppen i bakgrunnsdokumentet setter følgende som overskrift over disse målene:

Reformen vil fremme kjennskap, livsmestring og livstolkning.

Det er for eksempel ikke gjort rede for om, eventuelt på hvilken måte, disse formuleringene dekker det saksinnhold som blant annet ligger i Dokkas notat og i delrapporten om dåpsopplæring i Den norske kirke. Delrapporten reiser problemstillingen på følgende måte:

Selv om all formidling av kristen kunnskap og kjennskap kan sees under synsvinkelen dåpsopplæring, er det i praksis nødvendig også å operere med et dåpsopplæringsbegrep som i flere henseender er snevrere. Dette er nødvendig for å kunne etablere presist adresserte og adressattilpassete opplegg. (Dåpsopplæring i Den norske kirke, s.18)

Vi har forstått at styringsgruppen har lagt vekt på å formulere mål og visjoner i et avteologisert språk. Allerede på styringsgruppens møte høsten 2003 ble det vedtatt at reformens visjon skulle formuleres enkelt og konkret og at internkirkelige begreper måtte unngås. (Styringsgruppens protokoll 10.11 2003, sak 5)

Med det breddeperspektivet reformen og forsøkene skal ha, har vi stor forståelse for dette anliggende. Vi har også forstått at styringsgruppen forankrer dette breddeperspektivet på en teologisk forsvarlig måte i kirkens dåpspraksis og dåpsliturgi, og har ingen kritiske innvendinger mot dette anliggendet. Tvert om vil vi gi styringsgruppen ros for at de har sett nødvendigheten av å opprettholde et breddeperspektiv som korresponderer med kirkens dåpspraksis og dåpsliturgi. Men vi savner en mer prinsipiell og konkret drøfting av forholdet og sammenhengen mellom et avteologisert språkbruk og dåpens teologiske innhold.

Problemet med å gjøre bruk av en avteologisert språkbruk, er at en kan stå i fare for å miste viktige innholdskomponenter. Vi skal tydeliggjøre dette problemet ved å se nærmere på undervisningsbegrepet og livsmestringsbegrepet.

Det er klart at *undervisningsbegrepet* og tilstøtende begreper som læring og opplæring vil måtte stå sentralt i denne reformen. Men disse begrepene må hele tiden relateres til det teologiske innholdet som det gjøres rede for i delrapporten om dåpsopplæring. Vi mener at reformen hadde tjent på en nærmere klargjøring av disse pedagogiske begrepene ved at en hadde relatert de til et kristent kunnskapsbegrep.

Med utgangspunkt i en klarere anvendelse av dåpsopplæringens innhold og grunnlag, ville en kunne peke på flere slagsider som det gjelder å unngå i dåpsopplæringen. Her er nevnt noen eksempler på slike:

- En kan komme til å understreke læringens sosiale side så sterkt at dåpsopplæringen reduseres til en alminnelig sosialisering som integrerer den dømte i menigheten som sosiologisk gruppe.
- En kan komme til å framheve subjektssiden i læringen så sterkt at dåpsopplæringen reduseres til en impuls til og et miljø for allsidig personlighetsutvikling i psykologisk forstand.
- En kan komme til å vektlegge erfarings-, opplevelses- og handlingsmomentet så sterkt at bibel- og lærestoffet bare får en instrumental funksjon som hjelpemiddel til fordypning av alminnelig livserfaring og stimulering av handlingsliv.
- En kan komme til å vektlegge en for dogmatisk og teoretisk kunnskapsformidling.

Med dette sier vi ikke at reformen har fått disse slagsidene. Det er prosjektene som vil avgjøre om dette skjer. Men vi etterlyser en klarere refleksjon fra styringsgruppen og prosjektsekretariatet omkring disse spørsmålene. Etter vår mening er denne innvendingen en konkretisering av hva som ligger implisitt i Dokkas avsluttende merknad i sitt notat om dåpsopplæringens teologiske og prinsipielle grunnlag.

Begrepene *mestring* og *livsmestring* dukker opp flere steder i forarbeidene til reformen og får etter hvert en sentral plass i presentasjonen av reformen og i forståelsen av reformens mål.

Mestring og mestring av livet er i hovedsak hentet fra det sosialpedagogiske begrepsapparatet og legger vekten på det å klare seg som individ i en sosial kontekst. I denne sammenheng er begrepet stilt ved siden av livstolkningensbegrepet. Livstolkning er et fellesmenneskelig fenomen og bygger på teorien om mennesket som et meningssøkende vesen, og på teorien om at menneskets åpenhet i forhold til verden gjør at erfaringen tar form av meningserfaring (Se *Prismet* 6/96).

Det innebærer at mennesker både individuelt og kollektivt fortolker seg selv og verden på forskjellige måter, avhengig av kultur og livsform. På denne bakgrunn definerer Peder Gravem livstolkning som:

... forståelse av oss selv og vår virkelighetserfaring i lys av en helhetlig meningssammenheng. (Prismet 6/96, s.249).

En bestemmelse av kristen livstolkning vil etter Gravems mening være en livstolkning som erstatter uttrykket "*helhetlig meningssammenheng*" med "*Bibelen og dens virkningshistorie i kirkelig lære, tradisjon og fromhetsliv*". (*Prismet* 6/96, s.263).

Den kristne livstolkningen henter altså sin helhetsforståelse fra Bibelen og dens virkningshistorie. Det er vel dette som også er ment av styringsgruppen, men som ikke formuleres presist nok når den bare bruker uttrykket livstolkning. En ønsker med andre ord å skjelle mellom

livstolkning som et allment fenomen og kristen livstolkning som en mer avgrenset del av livstolkningen. Som en følge av denne skjelningen vil en måtte si at dåpsopplæring er hjelp til kristen livstolkning.

Men skjelningen mellom det allmenne og det spesifikt kristne nivået, blir vanskeligere når vi nærmer oss mestringsbegrepet. Her gir det ikke god mening å skjelne mellom allmenn livsmestring og kristen livsmestring. Hvis et av dåpsopplæringens mål skal formuleres og innholdsbestemmes med mestringsbegrepet, vil en stå i fare for å utvide dåpsopplæringen til allmennpedagogiske målsetninger. Etter vår mening burde styringsgruppen reflektert noe mer over om mestringsbegrepet er saksvarende for å uttrykke reformens mål for dåpsopplæringen.

Ser en nærmere på begrepsbruken i de anførte målene for trosopplæringen, vil en raskt merke at en rekke av formuleringene beveger seg i et grenseland mellom allmenne, pedagogiske mål og spesifikke trosopplæringsmål.

Sett fra søkerens side går det ikke klart frem av dokumentene om det finnes spesifikke kristne dåpsopplæringsmål, eller om disse kan formuleres helt allment. Både forarbeidene og søknadsveiledningen har på dette punkt gitt søkerne for liten hjelp til å reflektere over det spesifikke ved dåpsopplæringen.

Selv om kriteriene kvalitet og kreativitet understrekes, innskrenkes disse kriteriene ved at en sier at disse må være av en slik karakter at bredden av barn, unge og foreldre velger å delta. Her står en i fare for å la breddeperspektivet i utgangspunktet overkjøre viktige og spennende forsøk i menighetene. Vi tenker da på at en avgrenser seg fra muligheten til å initiere forsøk som i utgangspunktet ikke har breddeperspektiv, men sektoravgrensede prosjekter som ville kunne tilføre reformen viktig kunnskap med sikte på senere å virkeliggjøre denne kunnskapen innenfor et breddeperspektiv.

Vurdering av formelle eksplisitte kriterier

Søknadsskjemaet inneholder en rekke spørsmål som skal gi prosjektgruppen faktisk informasjon om status på en rekke områder. De spørsmål som angår det prosjektet man søker om, er alle formulert på et høyt nivå, f eks: ”Hvilke visjoner...”.

Samlet sett gir verken søknadsskjemaet eller veiledningen søkerne noen særlig veiledning i hvilke kriterier som bør legges til grunn for utformingen av forsøk og prosjekter ut over at de skal være lokalt forankret og ha breddeperspektiv.

Det understrekes i veiledningen at det er nødvendig med en grundig og gjennomtenkt plan/prosjektbeskrivelse og at reformen er en tverrfaglig

reform. Med det siste forstår man tverrfaglig samarbeid mellom ulike tjenestegrupper i menigheten.

Veiledningen gir også sterke føringer i retning av satsing på stillingsressurser. Koblingen mellom forsøk og stillingsressurser i menighetene er i motsetning til resten av reformen sentralstyrt. Det går frem av at tildelingen av prosjektmidler i hovedsak blir en sentralstyrt stillingsreform i de lokale menighetene. Tildelingen av prosjektmidler senere i prosessen viser også at et betydelig beløp går med til å finansiere nye stillinger i menighetene. Dermed får reformen en klar dreining mot en stillingsreform.

Denne koblingen mellom en revitalisering av kirkens dåpsopplæring og en bemanningsøkning i kirken, kan ha ført til at flere menigheter har vært mer fokusert på nye stillinger enn på reformens forsøksperspektiv. Etter vår mening har styringsgruppens ved å gå inn for så mange faste stillinger og ikke prosjektstillinger, gitt fra seg et viktig sentralt styringsinstrument.

Når dette er sagt skal det også fremheves at vurdering av stillingsbehov i forhold til gjennomføring av reformen, var en viktig del av de politiske forarbeidene. Det kan synes som om departementet har ment at det er gjennom denne reformen at kirken kan få tilført ekstra ressurser og stillinger. Slik sett faller altså dåpsopplæringsreformen sammen med en tiltenkt styrking av stillinger i Den norske kirke.

Ansettelsene i de mange nye stillingene har vist en interessant dreining i menighetenes utlysningstekster for stillingene. Dreiningen går fra mer kategoribestemte stillinger til mer oppgavefokusede stillinger hvor en i hovedsak har beskrevet hvilken kompetanse menighetene har vært på jakt etter.

3.2 Kriterier som søkerne ikke var direkte kjent med før søknadsfristen

Styringsgruppen utviklet en rekke kriterier som ble lagt til grunn for lesingen og vurderingen av de innkomne søknadene. Vi har lagt følgende dokumenter til grunn for analysen av disse kriteriene:

- Styringsgruppens protokoller
- Gjennomgang av søknader til forsøk 2004 – en oversikt over tider og medvirkende
- Vurderings- og dokumentasjonsskjema vedr søknad om forsøk trosopplæring med oppstart 2004
- Utvelgelse av prosjekter. Notat til styringsgruppens møte 11 februar 2004. I notatet inngår også en tekst kalt: Styringsgruppas arbeid med kriterier for utvelgelse.

Allerede på styringsgruppens møte 8 september 2003 ba man sekretariatet utarbeide et forslag til formulering av en overgripende visjon for reformen og et utkast til kriterier for utvelgelse av forsøksmenigheter.

På styringsgruppens neste møte, 10 november 2003, ble spørsmålet om utvelgelse av prosjekter drøftet på nytt, men spørsmålene var i hovedsak knyttet til rammevilkår og lite kriterieorientert. Samme sak ble behandlet på det følgende møte, 8 desember 2003, der det ble vedtatt at kriterier for valg av forsøksprosjekter skulle endelig behandles 11 februar 2004.

Til dette møtet forelå det et notat ”*Utvelgelse av prosjekter*”. Notatet fastholder de tidligere nevnte kriteriene: lokalorientert og erfaringsbasert reform. Deretter blir selve prosessen for utvelgelse beskrevet. På grunn av den store mengden søknader har sekretariatet engasjert faglige lesere som skal bidra med hjelp i utvelgelsen. I notatet sies det eksplisitt at henvendelsen til menighetene ga lite presise føringer for hvilke kriterier som blir lagt til grunn for valg av prosjekter som skal få støtte. Sekretariatet begrunner denne manglende informasjonen med reformens karakter av å være et lokalt forsøks- og utviklingsarbeid.

Men selv om reformen skal være erfaringsbasert og nedenfra, måtte en gjøre bruk av kriterier i valg av prosjekter som skulle få støtte. Styringsgruppa valgte derfor å skjelne mellom demografiske kriterier, og det de kalte en innholdsmessig vurdering av søknadene.

3.2.1 Geografiske og demografiske kriterier

Det lå klare politiske og helhetskirkelige føringer som tilsa at en måtte få en demografisk spredning av tildelte prosjekt.

Disse kriteriene ble formulert på følgende måte:

- Spredning på bispedømmene
- Store og små menigheter
- Flerkulturelle menigheter
- Flerspråklige menigheter
- By og land
- Kyst og innland
- Ulike befolkningsstrukturer i menigheten

De demografiske kriteriene er naturlige og dekker den nødvendige spredning blant norske menigheter. En kunne kanskje mer sakssvarende kalle disse kriteriene for demografiske og geografiske uten at dette ville få innholdsmessige konsekvenser for listingen av kriterier.

3.2.2 Kriterier utviklet i forbindelse med lesing av søknadene

Under denne overskriften nevnes:

- Har menigheten forstått reformen?
- Er breddeperspektivet tydelig inne?
- Er det realisme i det prosjektet menighetene har utformet?
- Er prosjektet forankret i stab og menighetsråd?
- Er det et klart tverrfaglig samarbeidsprosjekt i menighetens tilnærming?
- Er det mulig å gjenkjenne plandokumentenes utvidede læringsbegrep i det menigheten ønsker å gjøre: kunnskap, kjennskap, livshjelp, livstolkning, livsmestring, erfaring, evne til å utvikle håp etc
- Hvordan er frivillighetsperspektivet integrert i menighetens søknad?
- Hvordan vurderes forholdet til informasjonsdelen av reformen?
- Er det diakonale elementet integrert?
- Forholdet til kultur og kirkemusikalske elementer?
- Reflekterer søknaden bruken av digitale medier i formidlingen?
- Integrerer prosjektet samarbeid med organisasjonslivet?
- Forholdet mellom lokalmenighet - prestegjeld - prosti.
- Forholdet mellom sokn og fellesrådsnivået.
- Hvordan står søknaden i forhold til tildelingsbrevets formulering om forholdet mellom skole og SFO ordningen: ”dåpsopplæringen skal ikke gjennomføres i skolens eller skolefritidsordningens åpningstid.”?

Som man ser av denne listen, er den først og fremst en sjekklister for de som skal lese søknadene. Den er i mindre grad en samling kriterier, selv om det er mulig å utlede flere typer kriterier av listen.

De fleste momentene som er nevnt, refererer seg til rammefaktorer for menighetenes muligheter for gjennomføring av prosjekt. Av klare kriterier gjenkjennes breddeperspektivet, lokalperspektivet og det såkalte utvidede læringsbegrepet. Til det siste nevnes i stikkords form begreper som viser tilbake til stortingsmeldingen og kriteriene fra bakgrunnsdokumentet, men nå i enda mer avteologisert form.

3.2.3 Kriterier for vurdering av søknadene

Leserne av søknadene fikk en sjekklister for momenter de skulle se etter i søknaden og som skulle hjelpe til med å evaluere søkerens forståelse av reformen. De skulle blant annet fokusere følgende områder og vurdere dem med graderingen ”godt ivaretatt” eller ”ikke ivaretatt”:

- Alle døpte/breddetenkning
- Kontakt med hjemmet
- Kvalitetsbevissthet
- Tverrfaglig samarbeid/samarbeidsklima
- Kompetanseheving
- Organisering/systematisk planarbeid/oppbygging av tilbud
- Diakonal dimensjon
- Forståelse av læringsbegrepet/formidling
- Funksjonshemmede
- Barn/unge med psykisk utviklingshemming
- Bruk av digitale medier
- Annet

I tillegg skulle leserne vurdere realismen i søknadene og trekke frem hvilke strategier/grep som sannsynliggjorde en gjennomføring. De skulle også vurdere om det først og fremst var økonomiske motiver bak søknaden eller vilje til å gjennomføre reformen.

Vurderingen av søknadene skulle også svare på et hovedspørsmål som skulle stilles til søknadene: Er prosjektet egnet som drahjelp for andre? Kan en vinne erfaringer som kan bli nyttige i en videreføring av reformen?

3.2.4 Vurdering av kriterier som ikke var kjent før søknadsfristen

Det er lite videreutvikling av kriterier etter at søknadsfristen var gått ut. Det er fortsatt bredde- og lokalperspektivet som er de tunge og førende kriteriene.

Sjekklisten som leserne av søknadene fikk, inneholder en rekke spørsmål om rammevilkår og som i hovedsak er formale. En rekke av sjekklistens spørsmål mangler referanser til hva som er bra/mindre bra og lesernes samlede bedømmelse vil fort bli farget av deres egen oppfatning av hva som er et godt/mindre godt prosjekt.

3.3 Samlet vurdering av kriteriene for tildeling av prosjekter

En kan ha stor forståelse for det tidspress som sekretariatet og styringsgruppen arbeidet under. Men det er kritikkverdig at det ikke ble utarbeidet klarere kriterier i løpet av prosessen og før søknadsfristen gikk ut. Det er lite heldig at grunnlaget for den vurderingen som de som anbefalte/ikke anbefalte prosjektene skulle arbeide ut fra, først forelå etter at søknadsfristen var ute.

Etter vår mening hadde tildelingsprosessen tjent på at rangeringskriteriene var tydeligere beskrevet for de som skulle vurdere prosjektene. Siden tildeling av prosjektmidler på grunn av stillingsopprettelser nærmest innebærer en irreversibel utvelgelse, burde også økonomiske vurderinger være tydeligere formulert i utlysningsteksten.

Det er liten tvil om at bredde- og lokalperspektivet har vært de tunge og førende kriterier, ikke bare for utviklingen av kriterier, men også for styringsgruppens og sekretariatets forståelse og innholdsbestemmelse av hele reformen.

Begge disse perspektivene er godt fundert i den politiske prosessen forut for iverksettelsen av reformen. Det kan faktisk se ut som om disse perspektivene har vært avgjørende for den brede politiske oppslutning om TRO.

Slik vi leser dokumentene og forstår prosessen etter at reformen er vedtatt, videreutvikles og forsterkes disse perspektivene av styringsgruppen og sekretariatet. Det ville etter vår mening ha vært fruktbart om styringsgruppen hadde reflektert mer over forholdet mellom bredde og dybde i tiltakene.

Reformens lokale forankring reiser en rekke spørsmål som det kan synes som om den sentrale ledelsen ennå ikke overskuer. Vil en for eksempel la lokalperspektivet veie så tungt at en ikke vil utvikle kriterier som muliggjør prosjekter initiert fra sentralt hold?

For fremtidige utlysninger bør kriterieutvalget for valg og vurderinger av søknader både suppleres og presiseres. De demografiske kriteriene kunne for eksempel utvides med en menighetstypologisk inndeling. Hegstad (*Folkekirke og trosfellesskap : et kirkesosiologisk og ekklesiologisk grunnproblem belyst gjennom en undersøkelse av tre norske lokalmenigheter*) har i sin undersøkelse undersøkt menighetene ut fra følgende typologi:

- Folkekirke-menigheter
- Bedehus-menigheter
- Arbeidskirke-menigheter

En slik eller lignende typologisk inndeling kunne med fordel ha vært brukt som et av flere kriterier for valg av prosjekt. Man kunne da ha valgt tre like prosjekter og prøvd de ut i ulike menighetstyper for å teste ut hvilken betydning den aktuelle menighetstype har for utfall av forsøket. Dermed kunne en ha høstet erfaringer som ville hatt stor overføringsverdi.

Vi mener også at reformens utvidede læringsbegrep som kriterium står i fare for å bli lite operasjonelt. Slik som det nå er presentert, kan det

faktisk forstås som om all god virksomhet blant barn og unge kan være fullverdige dåpsopplæringsprosjekter. Her synes det som om breddeperspektivet har vært så viktig at en mister konsentrasjonen om hva som faktisk er dåpsopplæring og hva som er opplæring i mer allmenn forstand.

Selv om styringsgruppen vil beholde et slikt utvidet læringsbegrep, bør det utvikles didaktiske kategorier som innholdsbestemmer dette på en slik måte at søkerne vet hva som didaktisk skal prøves i forsøkene. Med den nåværende kriterielisten kan det se ut som om rammefaktorene har større betydning enn pedagogiske og didaktiske innholdskriterier.

Flere av våre kritiske merknader henger sammen med uklarheter knyttet til forholdet mellom TRO som reform og forsøksvirksomhet. Vi har lest forarbeidene på en slik måte at vi vil skjelne mellom følgende to hovednivåer:

Hovednivå 1 Trosopplæringsreformen

På dette nivå regner vi de politiske og kirkelige vedtak og intensjoner om en trosopplæringsreform knyttet til kirkens ansvar for å gi en dåpsopplæring for alle sine dømte medlemmer fra 0 til 18 år.

Til reformen er det knyttet en del sentrale og førende perspektiver. Av disse vil vi spesielt nevne:

- Breddeperspektivet
- Lokalperspektivet
- Stillings-/ressursperspektivet

Disse perspektivene er med på å forme og profilere reformen.

Hovednivå 2 Forsøksvirksomheten

Til implementeringen av TRO er det knyttet en forsøksvirksomhet med en tilhørende forskningsbasert evaluering. Denne forsøksvirksomheten gjelder en avgrenset periode på 5 år.

Når styringsgruppen og sekretariatet skal implementere reformen, kan det se ut som om en ikke har skjelnet nok mellom implementering av reformen og implementering av forsøksvirksomheten. Denne skjelningen er heller ikke tydelig i forarbeidene til reformen.

Det er klart at både Stortingsmeldingen og stortingskomiteens innstilling har forstått det 5-årige forsøks- og utviklingsarbeidet som den innledende fasen av reformen. Men det er etter vår mening et mer åpent spørsmål enn hva styringsgruppen har gjort det til, om de førende og sentrale perspektivene for reformen skulle være fullstendig bindende for forsøksvirksomheten, for valg av prosjekter og for valg av kriterier. Etter vår mening kunne styringsgruppen ved å skjelne mellom reform og forsøk, åpnet for et noe bredere forsøksarbeid enn hva som hittil er lagt

til rette for. Med dette står forsøksvirksomheten i fare for å ikke kunne tilføre reformen nok konstruktiv kritikk og endringsmuligheter. En av årsakene til dette er at styringsgruppen/sekretariatet har latt de førende og sentrale perspektivene for reformen også være bindende for forsøksvirksomheten, for valg av prosjekter og for valg av kriterier.

Både bredde- og lokalperspektivet og ikke minst ressursperspektivet har medført en sterk begrensning av mulighetene for å gjennomføre en bred forsøksvirksomhet. Dette har ført til at det har blitt for liten avstand mellom forsøk og reform.

Forsøksprosjektene og kriteriene for valg av prosjekter som fikk støtte kunne med fordel ha vært løsrevet fra de styrende prinsipper for reformen. Dermed kunne en fått inn en skjelling mellom forsøk som direkte støtter reformens intensjon og forsøk som gir kunnskap som kan fremme/styre prosjekter som i neste omgang fremmer reformens intensjon og målsetning.

Et klarere skille mellom reform og forsøk ville også medført at man ikke bare ga støtte til prosjekter nedenfra, men at styringsgruppen/sekretariatet også initierte forsøk. Det vil faktisk være en rekke interessante forsøk som aldri vil dukke opp lokalt hvis ikke de initieres sentralt.

Vi vil derfor anbefale at en vurderer å holde tilbake midler fra tildelingene slik at man fra sentralt kan gå inn og be enkelte menigheter gjennomføre prosjekter som er tegnet ut sentralt, eller at man innbyr menighetene til å søke på nærmere bestemte og avgrensede prosjektområder. Dette vil det ikke minst bli behov for når man begynner å få inn data fra første spørreundersøkelse og fra de første case-studiene.

4 Vurdering av tildelingen av midler til forsøksprosjekter

Det har vært vanskelig å vurdere om tildelingen av prosjektmidler har vært rettferdig og/eller er bygd på saklige og sakssvarende kriterier. Med det mener vi at det ikke er mulig å vurdere om det er de 43 beste prosjektene som har fått tildeling av midler.

Det er to typer årsaker til dette:

- Den ene typen årsaker er det gjort rede for i kapitlet foran. Sammenfattende kan de uttrykkes som manglende og upresise kriterier både for søkere og for de som skulle vurdere søknadene.
- Den andre typen årsaker henger sammen med upresise søknadstekster. Dette kommer ikke minst frem i forbindelse med uklare/upresise målformuleringer og diffuse prosjektbeskrivelser. I mange søknader er det for eksempel vanskelig å skille fra hverandre beskrivelsen av menighetens virksomhet og beskrivelsen av nye tiltak.

I dette kapitlet vil vi vurdere tildelingen av midler til prosjekter i lys av kriteriedebatten i kapittel 3, på grunnlag av demografiske kriterier og en kort innholdsmessig vurdering av prosjektene i relasjon til fordelingen på bispedømmene.

I arbeidet med vurderingen av de tildelte prosjektene har vi hatt telefonkontakt med noen utvalgte prosjektledere. Dette har vært gjort for å få en klarere forståelse av prosjektet. Disse kontaktene har vært entydig positive, og prosjektlederne har gitt god informasjon på våre spørsmål. Det har ikke vært vår oppfatning at prosjektlederne har forsøkt å gi noe fortegnert bilde av prosjektenes stilling.

På grunn av den store søknadsmassen har vi bare foretatt noen stikkprøver blant de søknadene som ikke ble innvilget. Det er vår oppfatning at det er stor variasjon på kvaliteten blant disse avslåtte søknadene. Men flere av disse søknadene kunne vært innvilget, hvis styringsgruppen hadde disponert mer penger.

4.1 Vurdering av tildelingen i lys av kriterieundersøkelsen i kapittel 3

Vi har i kapittel 3 påvist et skille mellom de kriteriene for valg av prosjekter som søkerne kjente til forut for søknadsfristen og de kriteriene som ble utviklet av styringsgruppen etter søknadsfristen.

I denne sammenheng vil vi etterprøve om de innvilgede søknadene oppfyller de kriteriene som er nevnt i kapittel 3. Vi har valgt å foreta denne vurderingen samlet for hele gruppen av innvilgede prosjekter. Begrunnelsen for dette er at vi mener reformen er mer tjent med en slik samlet vurdering fremfor en detaljert gjennomgang av det enkelte prosjekt.

Når det gjelder kriterier som forelå før søknadsfristen, viser en samlet lesning av de innvilgede prosjektene og stikkprøver blant de som fikk avslag, at disse var godt kjent av søkerne når søknadene ble utformet. Klarest har vi sett dette i de overordnende målene og visjonene for prosjektene. Det gjelder spesielt de teologiske kriterier som ligger implisitt i dokumentene som omhandler dåpsopplæringens innhold og grunnlag.

Noe som har vært vanskelig å ta stilling til, er om søkerne hentet denne kunnskapen fra tidligere planer om dåpsopplæring eller om de har hatt eksplisitt kjennskap til de nye dokumentene.

Med hensyn til bredde- og lokalperspektivet er dette kjent av alle søkerne og i stor grad innarbeidet i prosjektene. Det ligger i sakens natur at lokalperspektivet er ivaretatt. Noen søknader har også utviklet gode prosjekter hvor det spesifikt lokale er utgangspunkt for prosjektet. Med det menes at man har satset på å synliggjøre kristentroen slik den har artet seg eller arter seg i det konkrete lokalsamfunnets utforming. Nettopp slike prosjekter vil det være viktig blir fanget opp og formidlet til andre menigheter.

Breddeperspektiver er ivaretatt på to måter i de innvilgede søknaden. Den ene måten er relatert til målgruppen. Prosjektene sikter gjennomgående på å nå en stor del av aldersgruppen prosjektene er rettet mot. I flere tilfelle kan en spørre etter hvor stor realisme det er i disse målsetningene. Det kan man først få svar på gjennom den kommende evalueringen av enkeltprosjektene. I denne sammenhengen vil vi bare trekke frem at prosjektene har fulgt opp kravet om en kvantitativ bredde.

Den andre måten breddeperspektivet er ivaretatt på, er ved prosjektenes valg av aktiviteter. Som det fremgår av kap 3.3 (jf også katalogen *Størst av alt. Trusopplæring i Den norske kyrkja*. Prosjektpresentasjoner oppdatert pr. 8. november 2004, www.kirken.no), finnes det svært varierte pedagogiske aktiviteter og organisasjonsformer i prosjektene.

Disse strekker seg fra tradisjonelle arbeidsformer til relativt nye former for dåpsopplæring.

I forlengelsen av denne siden ved breddeperspektivet ligger det avgrensingsproblem som reformen etter hvert bør ta stilling til. Dette problemet kan formuleres på følgende måte: Hva er forskjellen og forholdet mellom menighetens barne- og ungdomsarbeid og menighetenes dåpsopplæring for de samme aldersgruppene? Eller sagt på en annen måte: Er alt barne- og ungdomsarbeid dåpsopplæring? Vi reiser denne problemstillingen fordi det etter gjennomlesingen av søknadene ikke alltid var like lett å se om prosjektene var vitalisering/oppstart av menighetenes barne- og ungdomsarbeid eller om det var spesifikke dåpsopplæringsprosjekter.

Tildelingen kan i tillegg til en rekke saksvarende kriterier, synes å være preget av at Stortinget har lagt til grunn en viss grad av forventning om suksess når en bevilget midlene til TRO. Denne antakelse korresponderer med en viss oversiktsmessig vurdering av de samlede tildelingene.

Det er en rekke menigheter som allerede har et aktivt barne- og ungdomsarbeid som har fått innvilget relativt store prosjekter, og det er en rekke menigheter som allerede har flere ansatte som har fått midler til nye stillinger. Selv om disse menighetene ikke nødvendigvis prosentvis når en større andel av de døpte med en systematisk trosopplæring enn andre menigheter, har disse menighetene i utgangspunktet et arbeid det går an å bygge videre på.

En kan ha stor forståelse for en slik tildeling både ut fra ønsket om raskt å utvikle og utvide opplæringstilbudet i menighetene, men også ut fra ønsket om å ta hensyn til menigheter som er motiverte for å implementere reformen. I denne sammenheng vil vi bare påpeke at det kan se ut som om disse menighetene er noe overrepresentert.

Med hensyn til spørsmålet om hvordan de innvilgede prosjektene forholder seg til de kriterier som ble utviklet etter søknadsfristen, er det redegjort for dette nedenfor i kap 3.2 og i sammenfatningen i kapittel 5.

4.2 Tildelte midler i forhold til demografiske kriterier og bispedømmer

Vi vil i fortsettelsen se noe bort fra spørsmålet om rettferdighet i tildelingen, og heller vurdere tildelingen ut fra demografiske kriterier og hvordan de er fordelt bispedømmevis. Det betyr at vi vil fokusere om tildelingen samlet sett er god. Den samlede vurdering finnes oppsummerende beskrevet i kapittel 5.5.

Det er lagt sentrale føringer for at tildelingen skulle imøtekomme en rekke demografiske kriterier. Blant disse var:

- Spredning på bispedømmene
- Store og små menigheter
- Flerkulturelle menigheter
- Flerspråklige menigheter
- By og land
- Kyst og innland
- Ulike befolkningsstrukturer i menigheten

Samtidig ønsket en å prøve ut både fase- og fullskalaprojekter.

Vi har analysert de tildelte prosjektene og inndelt de i tabellen nedenfor etter bispedømmer og etter om prosjektet er fase- eller fullskalaprojekt. I tillegg er tildelt beløp anført.

	Menighet	Fase	Bevilgning		
Oslo					
1	Lommedalen menighet	Fullskala	750 000		
2	Holmen menighet	0–6, vekt på 4 og 6	300 000		
3	Lambertseter menighet	11–18	500 000		
4	Holmlia menighet	7–9, 10–12	508 000		
5	Døves menighet, Trondheim	14–18	600 000		
Borg					
6	Kolbotn, Greverud og Oppegård menigheter	8–13, 15–18	900 000		
7	Drøbak og Frogn menigheter	4–6	160 000		
8	Nes og Årnes prestegjeld	13–18, 4–8 (Nes og Udnes)	500 000		
9	Langhus og Siggerud menigheter	Dåpsfasen	78 000		
Hamar					
10	Hedalen menighet	Fullskala	106 000		
11	Gjøvik	0–6, 15	885 070		
12	Åsnes prestegjeld	13–17	328 000		

13	Hof prestegjeld	5 kl / 11 år	44 000		
14	Vinger menighet	0–6	250 000		
Tunsberg					
15	Hallingdal prosti	Fullskala	1 300 000		
16	Nanset menighet	Fullskala	600 000		
17	Vear og Hogsnes menighet	10–11, 14–18	450 000		
Agder					
18	Mandal og Holum menigheter	Fullskala	1 000 000		
19	Bø kyrkjelyd	Fullskala	600 000		
20	Lunde og Flåbygd kyrkjelyd	6–12	400 000		
21	Fjære menighet	Fullskala	700 000		
Stavanger					
22	Skåre menighet	Fullskala	950 000		
23	Bryne, Time og Undheim	Fullskala	800 000		
24	Norheim menighet	15–18	450 000		
25	Gausel menighet	Fullskala	600 000		
Bjergvin					
26	Aurland/Lærdal	Fullskala	525 000		
27	Førde og Holsen/Haukedalen	Fullskala	700 000		
28	Vik i Sogn m/Ytre Sogn prosti	Fullskala	490 000		
29	Austevoll kyrkjelyd	0–3, 10–13, 13–18	70 000		
30	Bergen domkirke	Fullskala (hovedfokus 0–15)	700 000		
Møre					
31	Kilsfjord kyrkjelyd	Fullskala	325 000		
32	Spjelkavik kyrkjelyd	Fullskala	1 100 000		

33	Bolsøy og Molde menigheter	15–18	600 000		
34	Øre og Gjemnes	10–13	700 000		
Nidaros					
35	Byåsen menighet	Fullskala	1 000 000		
36	Orkdal prestegjeld	0–3, 6, 10–13, 15–18	600 000		
37	Åsen og Frosta menigheter	Fullskala	600 000		
Sør-Hålogaland					
38	Mo menighet	Fullskala	500 000		
39	Hemnes prestegjeld	Fullskala	600 000		
40	Bodø domkirke	7–13	600 000		
41	Hamarøy og Sagfjord menigheter	16–18	300 000		
Nord-Hålogaland					
42	Indre Finnmark prosti	Fullskala	740 000		
43	Lenvik menighet	Fullskala	1 000 000		

Oversikten viser at tildelingen har imøtekommet de demografiske kriteriene og en spredning på bispedømmene. En nærmere analyse av geografisk spredning viser at i hovedsak er menigheter fra det sentrale indre Østland særlig underrepresentert ved tildelingen.

Med hensyn til fase- og fullskalaprosjekter viser oversikten at alle fasene er representert med flere ulike prosjekter. Det er noe overraskende at det er valgt hele 22 fullskalaprosjekter da disse legger beslag på en meget stor del av det samlede kronebeløpet som ble fordelt. Agder, Stavanger, Bjørgvin og Møre bispedømmer har for eksempel til sammen fått hele 12 fullskalaprosjekter. Dette er deler av landet hvor kristent menighets- og organisasjonsarbeid tradisjonelt står sterkt sammenlignet med andre deler av landet.

Fremtidig tildeling bør derfor mer eksplisitt begrunne slike tendenser i tildelingen slik at en unngår kritikk for å ha tildelt etter uuttalte suksesskriterier. Senere tildelte fullskalaprosjekter bør ha en sterkere fokusering på overgangsperiodene mellom fasene når det gjelder forsøksvirksomhet og på problemer knyttet til å organisere og drifte mange faser samtidig slik at de sammen utgjør en integrert og

sammenhengende trosopplæring. Vi sikter med dette til forsøk som kan hjelpe menighetene med en langsgående, kontinuerlig dåpsopplæring. Hvis ikke vil fullskalaprojektene i hovedsak bestå av styrking av allerede igangsatt virksomhet.

4.3 Innholdsmessig vurdering bispedømmevis av tildelte midler

4.3.1 Oslo bispedømme

Oslo bispedømme har fått tildeling til 4 ordinær menigheter samt til døvemenigheten. De fire menighetene (se oversikten foran) er geografisk sett beliggende i byens utkanter.

I prosjektenes strategitenkning finnes både tiltak rettet mot foreldre og ledere (indirekte tiltak) og tiltak rettet direkte mot målgruppene (direkte tiltak). Prosjektene har bred innholdsmessig spredning. Alle menighetene har forslag til nye tiltak.

Alle prosjektene kan begrunnes godt, men samlet sett mangler bispedømmet prosjekter både fra sentrumsmenigheter og fra tradisjonelle større menigheter rundt sentrum. Lommedalprosjektet er et godt valgt prosjekt som vil kunne representere en "vellykket" arbeidskirkemodell. På samme vis er Kolbotnprosjektet et godt eksempel på et ungdomsprosjekt i en typisk arbeidskirkekontekst.

4.3.2 Borg bispedømme

Borg bispedømme har fått tildelt støtte til 3 prosjekter (se oversikten foran). Alle tre prosjektene er på en eller annen måte fellesprosjekter mellom flere menigheter og/eller prestegjeld.

Alle fasene er dekket og prosjektene inneholder både direkte og indirekte tiltak. Det er noe uklart om hvor mye som er videreføring/forsterkning av allerede igangsatt virksomhet og hvor mye som er nytt i flere av prosjektene. Flere av prosjektene er interessante med hensyn til å innhente erfaringer med samarbeid på tvers av menighets-/soknegrenser. Geografisk sett mangler det prosjekter fra befolkningstette områder sør i bispedømmet.

4.3.3 Hamar bispedømme

Hamar bispedømme har fått tildelt 5 prosjekter (se oversikten foran), herunder et fullskalaprojekt i en liten menighet (Hedalen).

De tildelte prosjektene har ulike aktiviteter. Det er noe uklart om prosjektene er nye eller videreføring av allerede eksisterende virksomhet. Gjøviks DVD-prosjekt og Vingers CD- og IKT-prosjekter bør kunne gi spennende erfaringer til TRO. Gjøvikprosjektet er også et godt valgt

prosjekt fordi det både er et konsentrert innholdsprosjekt som samtidig involverer flere menigheter. Vi har tidligere påpekt at nordre del av Indre Østland mangler prosjekter, og bør tildeles prosjekter i neste om gang.

4.3.4 Tunsberg bispedømme

Tunsberg bispedømme har fått tildelt støtte til tre prosjekter (se oversikt foran). Det ene er et omfattende fullskala-prostiprosjekt (11 menigheter) som vil kunne skaffe en rekke erfaringer til veie. Vi mener det er god grunn for at et slikt prosjekt har fått tildeling. Men det betyr også at det bør ikke være for mange slike omfattende prosjekter.

Prosjektene har varierte aktiviteter og både direkte og indirekte tiltak.

4.3.5 Agder bispedømme

Agder bispedømme har fått tildelt prosjekt i fire menigheter (se oversikt foran). Av disse er hele tre fullskalaprojekter. Prosjektene har mange og varierte aktiviteter og dekker både direkte og indirekte tiltak.

Vi har spesielt merket oss tildelingen til Mandal og Holum menigheter. Dette fullskalaprojektet inneholder mye nytenkning som kan gi verdifull erfaring til TRO. Prosjektet er også interessant fordi menigheten og prosjektet har et betydelig bedehusinnslag.

4.3.6 Stavanger bispedømme

Stavanger bispedømme har fått innvilget fire prosjekter hvorav tre er fullskalaprojekter (se oversikt foran).

Prosjektene inneholder både direkte og indirekte tiltak og har varierte aktiviteter. Ikke alle tiltakene er nytt arbeid, men videreføring og forsterkning av tidligere igangsatt virksomhet. Ikke minst er fullskalaprojektet i Bryne, Time og Undhjem interessant og et godt valg for tildeling. Gjennom dette prosjektet får en blant annet prøvd ut ulike samarbeidsformer mellom menighetsorienterte aktiviteter og de kristne organisasjoners virksomhet.

4.3.7 Bjørgvin bispedømme

Bjørgvin bispedømme har fått tildelt 5 prosjekter hvorav hele 4 er fullskalaprojekter (se oversikt foran).

Prosjektene inneholder direkte og indirekte tiltak og har i tillegg en rekke varierte aktivitetstilbud som skal utprøves. Siden så mange av prosjektene er fullskalaprojekter, er det ikke så lett å skjelve mellom nye tiltak og styrking av allerede igangsatte tiltak. Som anført innledningsvis i dette kapitlet, kunne det med fordel ha blitt fokusert mer på sammenheng og enhet i fullskalaprojektene.

4.3.8 Møre bispedømme

Møre bispedømme har fått tildelt 4 prosjekter hvorav 2 er fullskalaprojekter (se oversikt foran).

De to faseprosjektene er relativt omfattende prosjekter med store tildelingsbeløp. Kilsfjord-prosjektet (fullskalaprojekt) har egen internevaluering som skal gjennomføres av Høgskolen i Volda.

I prosjektene finnes både direkte og indirekte tiltak. Prosjektene har en rekke nye og spennende aktiviteter, ikke minst gjelder dette fullskalaprojektet i Spjelkavik menighet. Dette prosjektet er interessant for reformen både fordi menigheten er en typisk arbeidskirkemenighet, men fordi den også integrerer et betydelig innslag av bedehusvirksomheter. Moldeprosjektet vil på mange måter fungere som et godt ungdomsprosjekt.

4.3.9 Nidaros bispedømme

Nidaros bispedømme har fått tildelt 3 prosjekter hvorav 2 er fullskalaprojekter (se oversikt foran). Det tredje (Orkdal) er et tilnærmet fullskalaprojekt.

Prosjektene inneholder både indirekte og direkte tiltak og har også gode forslag til nye tiltak. Byåsenprosjektet er et godt valgt prosjekt for en typisk bymessig arbeidskirkemenighet.

4.3.10 Sør-Hålogaland bispedømme

Sør-Hålogaland bispedømme har fått tildelt 4 prosjekter (se oversikt foran). Av disse er 2 fullskalaprojekter.

Prosjektene inneholder både indirekte og direkte tiltak og har flere nye tiltak. Med Hemnes-prosjektet får en både en representant for en typisk liten bygd med folkekirkestruktur samtidig som det er en representant for det sørsamiske området.

Prosjektet som er tildelt Bodø domskirke er et faseprosjekt (7-13). Dette prosjektet er spennende på flere måter og bør høste erfaringer som kan bli viktig for mange andre menigheter. Prosjektet er strengt avgrenset til trosopplæring i forbindelse med korvirksomhet. Prosjektet er et godt eksempel på prosjekter som styringsgruppen sentralt bør se til bli initiert.

4.3.11 Nord-Hålogaland bispedømme

Nord-Hålogaland bispedømme har fått tildelt to prosjekter (se oversikt foran). Begge er fullskalaprojekter.

Det ene prosjektet er knyttet til Indre Finnmark prosti. Prosjektet er først og fremst interessant fordi det omfatter et så stort område som det gjør

(Karasjok, Kautokeino, Tana, Nesseby og Porsanger). Samtidig er prosjektet lokalisert sentralt i det nordsamiske kjerneområdet.

Det andre prosjektet (Lenvik) er et godt prosjekt som vektlegger den lokale tilknytningen for trosopplæringen.

For begge prosjektene er det mer uklart hva som er nytt i forhold til allerede eksisterende virksomhet.

5 Sammenfatning og konklusjon

5.1 Kort om reformen

Stortinget vedtok i mai 2003 en reform av trosopplæringen i Den norske kirke. Målsetningen med reformen var at man gjennom en 5-10-årsperiode skulle bygge ut en systematisk og sammenhengende trosopplæring i alle menigheter for alle barn og unge i alderen 0-18 år.

Arbeidet med reformen skulle starte med en 5-årig forsøks- og utviklingsfase. I løpet av disse årene skulle det gjøres forsøk lokalt som etter intensjonen skal gi et erfaringsgrunnlag for den videre utvikling av reformen.

I tenkningen bak reformen fremheves det at kirken har et ansvar for alle døpte. I Stortingsmeldingen *Trusopplæring i ei ny tid* (St.meld. nr 7 2002/2003, s.22) understrekes det at er en stor utfordring for kirken å finne organisatoriske og pedagogiske løsninger som gir tilbudet om dåpsopplæring det brede nedslagsfeltet som den obligatoriske opplæringen i skolen hadde.

Stortingsmeldingen legger derfor vekt på at en i forsøks- og utviklingsarbeidet skal ha et klart fokus på å nå bredden av barn og unge og deres familier. Stortingsmeldingen understreker også det særegne ved mål og metodikk for kirkens trosopplæring:

”På same måten som nyfødde må lære livet å kjenne, må dei døypte lære å kjenne den trua dei er døypte til. Slik høyrer dåpsopplæringa saman med dåpen. Dåpsopplæringa handlar om å utvikle reflektert tru og tillit til det dåpen er ei forteljing om. Opplæringa skal setje lys på dei sentrale dimensjonane ved menneskelivet. Ho skal knyte lærdom, kunnskap og kritisk refleksjon saman med oppleving og deltaking. Dei døypte skal få stimulert si evne til å forstå tilværet i lys av gåva dei fekk i dåpen, og dermed deira evne til å tolke, meistre og leve sitt liv. Dåpsopplæringa skal gi dei unge livshåp, utvikle deira evne til å møte gode og vonde dagar og til å tru på framtida og eigne ressursar. Opplæringa skal byggje ein trygg identitet hos den døypte, stimulere til refleksjon over eigne haldningar og utvikle toleranse og respekt i møte med dei som har ei anna tru eller eit anna livssyn.” (St.meld. nr 7 (2002-2003) s. 17).

Denne grunnlagstenkningen har styringsgruppen for reformen formulert både som en visjon og et mål på følgende måte:

Visjon:

”En raus og tydelig kirke hvor barn og unge får hjelp til å leve livet i tro, håp og kjærlighet.”

Mål for trosopplæringsreformen:

”Vi skal utvikle en systematisk trosopplæring som fremmer kristen tro, gir kjennskap til den treenige Gud og gir hjelp til livstolkning og livsmestring for alle dømte mellom 0-18 år, uansett funksjonsnivå.”

Trosopplæringsreformen er i motsetning til andre kirkelige undervisningsreformer, ikke basert på en sentralt vedtatt undervisnings- eller opplæringsplan. Grunntanken bak reformen er at det er på lokalplan at dagen og fremtidens trosopplæring formes. En har derfor lagt stor vekt på en oppfølging av forsøks- og utviklingsarbeidet slik at erfaringene skal kunne gjøres tilgjengelig for andre enn de som driver det enkelte prosjekt. Slik sett er det meningen at lokalmenighetene skal stå i sentrum for reformen.

5.2 Organisering av rapporten

I 2003 ble det utlyst midler til forsøk og i løpet av 2004 ble det startet 43 forsøksprosjekter hvor 99 menigheter er involvert. Denne evalueringsrapporten omhandler Trosopplæringsreformens utlysning av forsøksmidlene høsten 2003.

I evalueringen av søknader, søknadsbehandling og tildeling har vi først vurdert hvordan denne arbeidsprosessen er organisert og gjennomført (prosessevaluering).

Vi har deretter vurdert de kriterier som er blitt lagt til grunn for tildelingen og resultatet av tildelingen (innholdsevaluering).

Olaf Aagedal har gjennomført ”prosessevalueringen”, mens Sverre Dag Mogstad har hatt ansvar for ”innholdsevalueringen”.

5.3 Organisering og gjennomføring av søknadsprosessen

Når det gjelder organiseringen og gjennomføringen av utlysning, søknadsbehandling og tildeling har vi vurdert denne prosessen ut fra to hovedperspektiver. Det første har vi kalt *oppdragsgiverperspektivet* og det andre *søkerperspektivet*.

5.3.1 Oppdragsgiverperspektivet

Oppdragsgiverperspektivet vurderer om prosessen har vært lagt opp slik at den bidrar til at de beste prosjektene blir valgt ut. Våre konklusjoner er her følgende:

Forsøksmidlene ble bredt og effektivt annonsert og materialet tyder på at potensielle søker fikk tilgang til relevant informasjon. Vi mener imidlertid at informasjonen til søkerne var relativt lite spesifikk når det gjelder spørsmålet om krav til et forsøk. Dette avspeiler seg også i søknadene hvor informasjonen om selve forsøksprosjektet ofte er lite detaljert sammenlignet med informasjon om søkermenighetene og deres planer og visjoner.

Forsøksmidlene ble utlyst med en relativt knapp tidsfrist, men på tross av dette fikk man inn et stort antall søknader slik at utlyser hadde et stort materiale å velge ut fra. Det kan imidlertid reises spørsmål om den knappe fristen i sin konsekvens førte til en favorisering av de menighetene som på forhånd var kommet lengst i arbeidet med Trosopplæringsreformen, noe som kan vurderes positivt eller negativt alt etter hvilket perspektiv man velger.

Når det gjelder organiseringen av søknadsbehandlingen, var denne effektiv i den forstand at den ble behandlet av flere instanser innenfor en stram tidsfrist. Vi får også inntrykk av at det var stor grad av samstemmighet i de ulike faser av søknadsbehandlingen. Denne samstemmigheten kan tolkes og vurderes på ulike måter. Den kan tolkes som et resultat av en prosess med klare kriterier og høy kompetanse i saksbehandlingen, men den kan også fremkomme ved at de ulike ledd i saksbehandlingen har et "likt" forhold til Trosopplæringsreformen og kommuniserer tett underveis.

Når det gjelder ressurser og rammer for søknadsbehandlingen er vårt inntrykk at man har måttet gjennomgå et svært omfattende søknadsmateriale på kort tid. Hvordan dette eventuelt har påvirket grundighet og kvalitet i søknadsbehandlingen kan vi ikke si noe om her. Vi har imidlertid påpekt at vi finner det overraskende at nesten alle av de tildelte prosjektene har fått det beløpet de har søkt om. Dette kan tyde på at gjennomgangen av prosjektøkonomien bør tillegges større vekt ved senere utlysninger.

5.3.2 Søkerperspektivet

Det andre perspektivet vi har vurdert prosessen ut fra, har vi kalt *søkerperspektivet*. Søknadsarbeidet dreier seg også om en kamp om knappe ressurser (stillinger, driftsmidler osv) og i denne sammenheng blir det viktig at søkerne kan oppleve prosjekttildelingen som legitim og rettferdig. Når vi har vurdert prosessen ut fra dette perspektivet har vi trukket følgende konklusjoner:

Vår evaluering tyder på at alle potensielle søkere fikk tilstrekkelig og likeverdig informasjon om forsøksmidlene som grunnlag for å utarbeide søknader. Et annet viktig krav for at søknadsbehandlingen skal oppleves som rettferdig, er at den skjer på et saklig grunnlag uten at subjektive faktorer som for eksempel saksbehandlers relasjon til søkeren påvirker utfallet.

Dette kravet er blant annet tatt hensyn til ved at saksbehandlerne ikke skal behandle søknader fra eget bispedømme. Derimot har ansatte ved Bispedømmekontorene vurdert og ”silt” søknadene ut fra innhold og sitt syn på søkermenighetenes forutsetninger for å kunne gjennomføre forsøkene. Her er det klart at relasjoner til søkerne kan bringe inn subjektive faktorer som kan svekke det saklige grunnlaget for søknadsbehandlingen. Det kan også være et problem at begrunnelser og premisser for denne utsilingen ikke ble skriftlig nedfelt, mens man ellers i søknadsbehandlingen har tilstrebet høy grad av skriftlighet.

Fra et søkerperspektiv vil det oppleves som viktig at prosjekttildelingen skjer ut fra mest mulig klare kriterier. Det er vanskelig å få tak i hvilke eksplisitte kriterier som er blitt lagt til grunn for saksbehandlingen og hvordan disse er blitt brukt for å rangere søknadene.

Når det gjelder tilbakemelding til søkerne med begrunnelser for tildeling og avslag, har man i denne tildelingen ikke gitt begrunnelser. Vi har vurdert dette i forhold til forvaltningsloven og konkludert med at denne praksisen er juridisk akseptabel. Samtidig har vi påpekt at det av flere grunner kan være ønskelig at søkerne får en tilbakemelding med begrunnelser.

Dette kan både være viktig i forhold til omarbeiding av søknaden for senere utlysninger og i forhold til søknadsarbeidet som en del av et utviklingsarbeid med tanke på kompetansehevning i arbeidet med trosopplæring. Vi er klar over at slik tilbakemelding også er et kapasitetsproblem ved en så omfattende søknadsmengde, men mener det ville være verdifullt å bruke ressurser på dette, særlig i en tildeling der det kan være vanskelig for søkerne å få tak i tildelingskriteriene.

5.4 Kriterier for valg av forsøksprosjekter

Utviklingen av styringsgruppens kriterier for å vurdere hvilke søknader som skulle få støtte, har gått parallelt med etableringen av trosopplæringsreformen.

Etter at vi har gjennomgått utviklingsprosessen av kriterier i styringsgruppen og i sekretariatet, har vi sett gode grunner for at det ikke har vært mulig å utvikle kriteriene i forkant av hele utlysings- og tildelingsprosessen. Sekretariatet og styringsgruppen har vært under stort

tidspress fordi det har vært målsetningen å få operative prosjekter allerede i 2004. Siden bekreftet tildeling av midler over statsbudsjettet først forelå sent i 2003, har man ikke hatt muligheter for en annen tidsplan enn den som ble valgt.

Vi har i vår evaluering gjennomgått utviklingen av kriteriene og funnet et skille mellom kriterier som var kjent for søkerne før søknadsfristen og kriterier som ble utviklet og formulert etter søknadsfristen

De kriteriene som var kjent for søkerne forut for søknadsfristen var dels kontekstuelle kriterier som man kunne lese ut av de politiske og kirkelige forarbeidene til reformen, dels var det eksplisitte kriterier nevnt i dokumentene som fulgte utlysningen og i selve søknadsskjemaet. Dette er kriterier som i hovedsak er forankret i kirkens dåpsteologi og spesielt i en teologisk begrunnet sammenholdning av dåp og opplæring.

Det er vår oppfatning at de kontekstuelle kriteriene har hatt stor betydning både for styringsgruppen, sekretariatet og for søkerne. I prosjektsøknadene finnes det mange eksempler på at disse kriteriene har gitt søkerne frimodighet til å utvikle prosjekter løsrevet fra tradisjonelle skolepedagogiske målsetninger.

Men vi har også pekt på at disse kriteriene på noen punkter var noe uavklarte. Vi tenker da spesielt på hvordan reformens bredde- og lokalperspektiv forholder seg til dåpsopplæringsens teologiske og prinsipielle grunnlag. Det er spesielt stortingsmeldingens språkbruk og måter å formulere mål på som åpner for denne uklarheten. Vi har også pekt på at styringsgruppen kanskje for raskt har overtatt stortingsmeldingens formuleringer.

Selv om vi vil gi styringsgruppen/sekretariatet ros for at de har greid å opprettholde et breddeperspektiv som korresponderer med kirkens dåpspraksis og liturgi, etterlyser vi en mer prinsipiell og konkret drøfting av forholdet og sammenhengen mellom et avteologisert språkbruk og dåpens teologiske innhold. Evalueringen har vist at det på dette punkt gjenstår noe tenkning og presisering.

Denne uklarheten i forarbeidene og i søknadsveiledningen kan ha gitt søkerne for liten hjelp til å reflektere over det spesifikke ved kirkens dåpsopplæring i forhold til diakonale og andre menighetstiltak.

Vi har også pekt på at søknadsskjemaet og veiledningen ble noe for generell, noe som har vanskeliggjort evalueringen av søknadene. Vi har derfor med tilfredshet sett at søknadsskjemaet for 2005 er blitt redigert og blitt mye mer presist.

Styringsgruppen utviklet etter søknadsfristen en rekke kriterier som ble lagt til grunn for lesingen og vurderingen av de søknadene. I hovedsak er det ikke nye kriterier i forhold til de som allerede lå i forarbeidene og i

dokumentene knyttet til selve søknadsprosessen. De tunge og førende kriteriene er fortsatt bredde- og lokalperspektivet. I tillegg er det en rekke mer formale kriterier.

Vi har også pekt på det problem som er knyttet til at trosopplæringsreformen allerede på det politiske nivået i forarbeidene, ble knyttet til en stillingsreform i kirken.

Den måten styringsgruppen/sekretariatet har forstått reformens lokale forankring reiser noen viktige spørsmål. Det mest sentrale i denne sammenheng er når lokalperspektivet knyttes sammen med en for sterk identifikasjon mellom forsøk og reform. Vi er oppmerksom på at det ligger sterke politiske føringer både bak lokalperspektivet og sammenknyttingen mellom forsøk og reform, men vi mener at styringsgruppen/sekretariatet kunne gjort et klarere skille slik at det ble mulig fra sentralt hold å initiere pedagogisk viktige forsøk og forsøk som ikke var bundet av bredde- og lokalperspektivet. Bakgrunnen for denne kritikken er knyttet til en usikkerhet om hvorvidt summen av alle lokalt utviklede prosjekter, vil gi den nødvendige bredde i forsøksvirksomheten.

5.5 Vurdering av tildelingen av midler til forsøksprosjekter

Det har vært vanskelig å vurdere om tildelingen av prosjektmidler har vært rettferdig i den forstand at det er de beste prosjektene som har blitt valgt. Årsaken til dette er todelt.

For det første er det forårsaket av at kriteriegrunnlaget ikke er presist formulert. For det andre henger det sammen med at søknadstekstene for en stor del er upresise og hvor det er vanskelig å skille mellom beskrivelsen av menighetenes virksomhet og beskrivelsen av nye prosjekter og tiltak.

Den samlede tildeling tilfredsstillende både de demografiske kriteriene og fordelingen på bispedømmer. Både store og små menigheter har fått tildelt prosjekter. Det samme gjelder flerkulturelle og flerspråklige menigheter. Fordelingen mellom by og land og kyst og innland er også godt ivaretatt. Vi har pekt på at en i neste tildelingsrunde kunne vurdere å prioritere indre og nordre østland, søndre Østfold og større sentrale menigheter i Oslo. En slik prioritering forutsetter at prosjektene er gode og kan konkurrere med andre prosjekter.

Tildelingen tilfredsstillende også kravet om å forsøk innenfor alle fasene, samt forsøk med fullskalaprosjekter. I den forbindelse har vi stilt spørsmålstegn bare ved valget av antall fullskalaprosjekter. Vi har

forstått at man har ønsket et høyt antall uten at vi har sett begrunnelsen for dette.

Samlet sett er det valgt prosjekter som har gode indirekte tiltak rettet mot ledere og foreldre og direkte tiltak mot målgruppene. Denne vurderingen gjelder i hovedsak også for det enkelte prosjekt som har fått støtte. I vår samlede vurdering vil vi også understreke at prosjektene har en bred innholdsmessig spredning av tiltak og pedagogiske former. Alle prosjektene har så langt vi kan vurdere forslag til nye tiltak.

Blant de tildelte prosjektene finnes også eksempler på forsøk på tvers av menigheter/prestegjeld og samarbeidsprosjekter mellom menighet og frivillige organisasjoner.

På et punkt har det vært vanskelig å evaluere søknadene. Det gjelder identifiseringen av hva som er tiltak og hva som er videreføring og/eller forsterkning av allerede pågående virksomhet. Årsaken til denne vanskeligheten ligger først og fremst i søknadstekstene. Med det reviderte søknadsskjemaet som foreligger for 2005, bør denne vanskeligheten være ryddet av veien.

5.6 Samlet konklusjon

Vi har i denne delrapporten evaluert den første søknadsrunden som foregikk høsten 2003/vinteren 2004. Vi har pekt på en rekke mindre, men likevel viktige svakheter og mangler. Det har vært vår intensjon å fremheve og tydeliggjøre disse for at den pågående forsøks- og reformprosessen skal kunne justeres med sikte på å bli bedre.

Men selv om vi har påpekt og fordypet oss i de mange kritiske detaljene, er det likevel vårt hovedinntrykk etter evalueringen at styringsgruppen/sekretariatet har gjort en faglig og administrativt godt begrunnet og vel gjennomført tildelingsprosess. Ikke minst skal sekretariatet ha ros for gjennomføringen. Den har på alle punkter vært preget av et stort engasjement og effektiv bruk av sekretariatet.
